
ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΙΩΣΗΦ ΒΙΒΙΛΑΚΗ

1 Σεπτεμβρίου 2020 – 31 Μαΐου 2022

ΑΘΗΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικά	3
1. Συνέδρια-Έρευνα-Δράσεις-Εκδόσεις	4
2. Διδακτικό προσωπικό – Κρίσεις και εξελίξεις	8
3. Φοιτητές	8
4. Νέοι διδάκτορες	9
5. Αναγορεύσεις επιτίμων διδακτόρων	9
6. Απόφοιτοι	9
7. Αξιολόγηση Τμήματος	11
8. Νέοι επιστήμονες-διδάσκοντες και νέα μαθήματα	11
9. Οικονομικά-Δωρεές	12
10. Διαδικτυακή παρουσία-Προβολή	12
11. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	13
12. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	13
13. Αναμόρφωση Γραμματείας	13
14. Αίτημα για θεατρικό κτήριο	13
15. Αποτίμηση-Προτάσεις	14
16. Στατιστική ανάλυση ερωτηματολογίων αποφοίτων	18

Προλογικά

Στη διετία 2020-2022, στους καιρούς της πρωτόγνωρης πανδημίας COVID-19, το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ ανταποκρίθηκε στις προκλήσεις και τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν. Ευχαριστώ από καρδιάς τον πρότανη, καθηγητή Μελέτιο Αθανάσιο Δημόπουλο, τον αντιπρότανη, καθηγητή Δημήτρη Καραδήμα, τον Γραμματέα της ΜΟΔΙΠ του ΕΚΠΑ Κωνσταντίνο Μπουρλετίδη, τον αναπλ. Πρόεδρο καθηγητή Γιώργο Πεφάνη, τους συναδέλφους, συνεργάτες, τη Γραμματέα του Τμήματος Ελένη Μπερνιδάκη, όλους τους διοικητικούς υπαλλήλους και τους άξιους φοιτητές μας για όσα έκαναν, για όσα κατορθώσαμε μαζί όλο αυτό το διάστημα του εγκλεισμού, μέσα σε αντικειμενικά πρωτόγνωρες και αντίξοες συνθήκες. Στο περιβάλλον αυτό σταθερός συνεργάτης, συνομιλητής και αρωγός του Τμήματος υπήρξε ο νέος κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής, καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Αχιλλέας Χαλδαιάκης. Του οφείλω ευγνωμοσύνη για τη συμπαράσταση και τη θετική του διάθεση σε όλα τα κρίσιμα ζητήματα της διετίας.

Το 2020 το εκπαιδευτικό δυναμικό είχε συρρικνωθεί με τις συνταξιοδοτήσεις συναδέλφων, ωστόσο αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες για την προκήρυξη νέων θέσεων, ενώ οι δραστηριότητες του Τμήματος συνεχίστηκαν, νέες πρωτοβουλίες πραγματοποιήθηκαν με αποτέλεσμα το Τμήμα να έχει μια διακριτή θέση στη Φιλοσοφική αλλά και να συνεχίζει να έχει μια ξεχωριστή θέση στην καρδιά των φοιτητών.

Ξεκίνησα τη θητεία μου ως ο πρώτος Πρόεδρος που υπήρξε απόφοιτος του Τμήματος τον Σεπτέμβριο του 2020, σε μια ιδιαίτερη συγκυρία, αφού μόλις είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, της οποίας τα αποτελέσματα προκάλεσαν συζητήσεις, επειδή η βαθμολογία δεν ήταν άριστα. Από την πλευρά μου ανέλαβα υπεύθυνα τη διαδικασία της ένστασης σε ορισμένα σημεία τα οποία θεωρήθηκαν άδικο για το Τμήμα. Το αποτέλεσμα δικαίωσε τις προσπάθειες, αφού για πρώτη φορά στα ακαδημαϊκά χρονικά (από όσο γνωρίζω) αποκαταστάθηκε η βαθμολογία και το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών συμμορφώνεται πλέον πλήρως με τις Αρχές του Προτύπου Ποιότητας ΠΠΣ της ΕΘΑΑΕ και τις Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (ESG). Η διάρκεια ισχύος της Πιστοποίησης αυτής είναι τέσσερα έτη από 13/07/2021 έως 12/07/2025.

(https://modip.uoa.gr/pistopoiisi/tmima_theatron_spydon/)

Όπως θα φανεί στην επισκόπηση των δραστηριοτήτων που ακολουθεί η πορεία του Τμήματος ήταν σταθερή και ανοδική στη διετία που πέρασε. Στο τέλος του απολογισμού καταγράφεται μια αποτίμηση και σκέψεις για το μέλλον.

Έχοντας υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία η παρούσα Έκθεση δραστηριοτήτων αποτυπώνει τη συνολική δράση του Τμήματος, ενημερώνει με πληρότητα τους αναγνώστες και ευελπιστώ ότι προσφέρει ερεθίσματα για σκέψη και διάλογο για τη μελλοντική ταυτότητα της κοινότητάς μας.

Ιωσήφ Βιβιλάκης, Πρόεδρος Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ακαδ. Ετών 2020-2022

1. Συνέδρια-Έρευνα-Δράσεις-Εκδόσεις

- 1) Σε συνεργασία με την Ελληνική Ένωση Κριτικών Θεάτρου και Παραστατικών Τεχνών: *Θέατρο και παραστατικές τέχνες τον 21ο αιώνα: Η αγωνία και ο αγώνας του επαναπροσδιορισμού*, Αθήνα 1-3 Οκτωβρίου 2021. Το συνέδριο έγινε διαδικτυακά.
- 2) *Ελληνική επανάσταση και θέατρο*. Στο πλαίσιο του εορτασμού των 200 χρόνων από την Ελληνική επανάσταση και για τα 30 χρόνια από την ίδρυση του Τμήματος. Το συνέδριο ήταν αφιερωμένο στο Νάσο Βαγενά και την Άννα Ταμπάκη και πραγματοποιήθηκε το τριήμερο 10-11-12 Νοεμβρίου 2021. Η διοργάνωσή του ξεκίνησε στην αρχή του 2020 χωρίς κανείς να γνωρίζει τι θα επακολουθήσει με το ξέσπασμα της πανδημίας. Άλλαξε ημερομηνία διεξαγωγής τρεις φορές μέχρι να έρθει το πλήρωμα του χρόνου και να είναι εφικτό να υλοποιηθεί δια ζώσης. Ξεκίνησε στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του κεντρικού πανεπιστημίου και συνεχίστηκε σε δύο αίθουσες στη Φιλοσοφική Σχολή και το Διδασκαλείο της Ελληνικής, με όλα τα μέτρα ασφαλείας στο πλαίσιο των υγειονομικών πρωτοκόλλων, με τη συνδρομή δεκάδων εθελοντών φοιτητών, με ταυτόχρονη μετάδοση μέσω webex, αναπτύχθηκε σε ένα γεμάτο τριήμερο με 80 ανακοινώσεις, τόσο από καταξιωμένους ερευνητές όσο και από νέους επιστήμονες και αρκετούς υποψήφιους διδάκτορες, που κάλυψαν ιστορικά όλο το φάσμα του νεοελληνικού θεάτρου από τα προεπαναστασιακά χρόνια μέχρι τις μέρες μας.

Πρόγραμμα:

https://www.theatre.uoa.gr/anakoinoseis_kai_ekdiloseis/proboli_ekdilosis/epeteiako_synedrio_gia_ta_tri_anta_30_chronia_apo_tin_idrysi_toy_tmimatos_theatikon_spydon/

- 3) *Θέατρο-Τραύμα-Θεραπεία*. Σειρά 24 Κυριακάτικων ψηφιακών συνομιλιών με πλήθος διδασκόντων, καλλιτεχνών, ψυχολόγων και ψυχοθεραπευτών και τεράστια συμμετοχή κοινού. Πήρα αυτή την πρωτοβουλία στον καιρό της πανδημίας και είχε στόχο την εξερεύνηση της ιαματικής διάστασης των παραστατικών τεχνών. Όλη η σειρά είναι αναρτημένη στο διαδίκτυο στον ιστότοπο του Τμήματος. Συμμετείχαν: Ντένια Αθανασοπούλου-Κυπρίου, Μιχαέλα Αντωνίου, Λίνος Αρσένης, Κυριάκος Βλασσόπουλος, Μαρία Γεωργούση, Ίλια Γιακουμάκη, Στεφανία Γουλιώτη, Ιφιγένεια Γρίβα, Άθως Δανέλλης, Καίτη Διαμαντάκου, Νίκος Διαμαντής, Κωνσταντίνος Ζαμάνης, Μενέλαος Καραντζάς, Μάνος Καρατζογιάννης, Γιώργος Κόρδης, π. Αλέξανδρος Καριώτογλου, Χρυσή Καριώτογλου, Χλόη Κολύρη, Άλκηστις Κοντογιάννη, Αριστέα Κοντραφούρη, Γιώργος Κόρδης, Ηλίας Κουνέλας, Στέλιος Κρασανάκης, Κωνσταντίνος Κωνσταντόπουλος, Όλια Λαζαρίδου, Βασίλειος Λαμπρινουδάκης, Κωνσταντίνος Μαρούγκας, Απόστολος Μαγουλιώτης, Κατερίνα Μάτσα, Χριστίνα Μιχαλοπούλου, Ειρήνη Μουντράκη, Περικλής Μουστάκης, Γιώργος Μπανιώκος, Νάγια Μποέμη, Θέμης Πάνου, Στρατής Πανούριος, Άγγελος Παπαδημητρίου, Ρούλα Πατεράκη, Γιώργος Πεφάνης, Ιάκωβος Ποταμιάνος, Βάλτερ Πούχνερ, Μαρία Σούμπερτ, Μάνος Στεφανίδης, Ευανθία Στιβανάκη, Αγγελική Στρατάκη, Αγνή Στρουμπούλη, Δημήτρης Τάρλοου, Σπύρος Τέγος, Μιράντα Τερζοπούλου, Νίκος Τζαβάρας, Τάκης Τζαμαργιάς, Κλειώ Φανουράκη, Μάρθα Φριντζήλα, Λυδία Φωτοπούλου, Αχιλλέας Χαλδαιάκης, Μάριος Χατζηπροκοπίου, φοιτητές και απόφοιτοι του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών.

Επίκειται η έκδοση συλλογικού τόμου με τα κείμενα των ομιλιών. Επιστημονική επιμέλεια-συντονισμός: Ιωσήφ Βιβιλάκης.

https://www.theatre.uoa.gr/ereyna/ereynitika_programmata/theatro_trayma_therapeia/

- 4) 3^ο Διεθνές Συμπόσιο Δραματοθεραπείας-Εκφραστικής Θεραπείας. 14-15 Οκτωβρίου 2021. Φιλοσοφική Σχολή. Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Δραματοθεραπείας «Αιών».
- 5) Διεπιστημονική ημερίδα. *Ηχητική Δραματοουργία με Ψηφιακά Μέσα στο Σύγχρονο Θέατρο*. Σε συνεργασία με το Τμήμα Μουσικών Σπουδών και το Εργαστήριο Μουσικής Ακουστικής Τεχνολογίας LabMAT. Αμφιθέατρο Δρακόπουλος Κεντρικό κτήριο ΕΚΠΑ. (15/4/2022).
- 6) *Πειραματική Εφαρμογή της Θεατρικής Αγωγής στο Γυμνάσιο*. Συνεχίζοντας την πειραματική εφαρμογή της Θεατρικής Αγωγής στο Γυμνάσιο/Λύκειο, σχεδιάστηκε η δράση για το σχολικό έτος 2021-22 με τίτλο «Το

θέατρο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Εφηβεία: Συγκρούσεις, χάσματα, διασταυρώσεις» που περιλαμβάνει πέντε-επτά εργαστηριακές συναντήσεις και στις τρεις τάξεις του Γυμνασίου ή των δύο πρώτων τάξεων του Λυκείου (ως μια μεικτή ομάδα/σχολείο ή ως αμιγή τμήματα/τάξη). Το Πρόγραμμα υλοποιείται με τη συμμετοχή μεταπτυχιακών σπουδαστών του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος στην κατεύθυνση «Διδακτική του Θεάτρου» και τελειόφοιτων φοιτητών/φοιτητριών που ολοκληρώνουν το «Πρόγραμμα Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας». Τα σχολεία που συμμετείχαν το 2022 είναι τα εξής: 1^ο Πρότυπο Λύκειο Αθηνών – Γεννάδειο, Βαρβάκειο Λύκειο Αθηνών, Σχολή Μωραΐτη, 1^ο ΓΕΛ Ασπρόπυργου, 2^ο Γυμνάσιο Ασπρόπυργου, Καλλιτεχνικό Σχολείο Γέρακα, 5^ο Γυμνάσιο Αλίμου, 3^ο Γυμνάσιο Π.Φαλήρου, 4^ο Λύκειο Π. Φαλήρου, 2^ο Γυμνάσιο Γαλασίου, 2^ο ΓΕΛ Ν. Φιλαδέλφειας, Γυμνάσιο Χαλκίδας. Οι καλές πρακτικές που αναδείχθηκαν μέσα από το πρόγραμμα παρουσιάστηκαν Δευτέρα 20 Ιουνίου 2022, στην Aula της Φιλοσοφικής Σχολής. Επιστημονική Οργανωτική Ομάδα του ερευνητικού προγράμματος: Ιωσήφ Βιβιλάκης, Κλειώ Φανουράκη, Ίλια Λακίδου

- 7) *Σχεδιασμός φωτισμού: δραματουργία, πρακτική και εκπαίδευση*. 11 Μαΐου 2022. Ημερίδα στην Aula της Φιλοσοφικής στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Φωτός..
- 8) Εργαστήριο «Αρχαίου Δράματος και Θεατρολογικής Έρευνας». *Atreides: The Greek and Czech Society Turned Upside Down On Stage. Διερευνώντας την πρόσληψη των Ατρείδων*. Webinar και διεθνές forum με τη συμμετοχή σημαντικών καλλιτεχνών/ιδων του θεάτρου που πραγματοποιήθηκε υβριδικά στο Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης από την Πέμπτη 20 Ιανουαρίου μέχρι την Κυριακή 23 Ιανουαρίου 2022. Η δράση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του καλλιτεχνικού και ερευνητικού προγράμματος για το Αρχαίο Δράμα και τη Λαϊκή Παράδοση με τίτλο: *Ατρείδες: Μεγάλες Αφηγήσεις / Ανατροπές* στη Σκηνή από το Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης σε συνεργασία με το Εργαστήριο Αρχαίου Δράματος και Θεατρολογικής Έρευνας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Έρευνας και Τεκμηρίωσης Παραστάσεων Αρχαίου Ελληνικού Δράματος (Arc-Net) και το Τσέχικο Κέντρο Αθήνας. Στο πλαίσιο της πράξης: «ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ». Θεσμός: «Αρχαίο Δράμα: Διεπιστημονικές και Διακαλλιτεχνικές Προσεγγίσεις». Πρόγραμμα: <https://mcf.gr/en/atreides-the-greek-and-czech-society-turned-upside-down-on-stage-investigating-the-reception-of-atreides/>
- 9) Εργαστήριο «Αρχαίου Δράματος και Θεατρολογικής Έρευνας». Στο πλαίσιο του «Λογοτεχνικού Έτους 2022 Ιάκωβος Καμπανέλλης», που οργάνωσε το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού πραγματοποιήθηκε σειρά εκδηλώσεων σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη. Οι εκδηλώσεις έλαβαν χώρα από την Πέμπτη 26 Μαΐου και κάθε Πέμπτη ως τις 23 Ιουνίου στο αμφιθέατρο του κεντρικού κτηρίου του Μουσείου Μπενάκη. Πρόγραμμα: https://www.theatre.uoa.gr/fileadmin/depts/theatre.uoa.gr/www/uploads/Anakoinwseis_-_Ekdilwseis/ekdilwseis/2022/2505_Kabanellis_programma.pdf?
- 10) Εργαστήριο «Θέατρο, Φιλοσοφία, Εκπαίδευση». Διεθνές συνέδριο: *Έρευνα, σύνθεση, ερμηνεία. Προσεγγίζοντας το θέατρο του Σπύρου Α. Ευαγγελάτου*. 3-5 Ιουνίου 2022, Κεφαλονιά. Υπό την Αιγίδα της Α.Ε. της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου. Με τη συνεργασία της Ακαδημίας Αθηνών και του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού. Διοργάνωση: Εργαστήριο «Θέατρο, Φιλοσοφία, Εκπαίδευση» του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Δήμος Αργοστολίου, Δήμος Ληξουρίου, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας του Ιονίου Πανεπιστημίου σε συνεργασία με την Εταιρεία Κεφαλληνιακών Ιστορικών Ερευνών, το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ελληνικό και Παγκόσμιο Θέατρο: Δραματουργία, Παράσταση, Εκπαίδευση» του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Θέατρο και Κοινωνία: Θεωρία, Σκηνική Πράξη και Διδακτική» του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Πρόγραμμα: <https://conferences.uoa.gr/event/38/page/261>
- 11) Παραχώρηση αιγίδας του Τμήματος: 1^ο Φεστιβάλ Θεατρικού Παιχνιδιού για παιδιά και εφήβους, το οποίο οργάνωσε το Θέατρο Ημέρας για τα 30 χρόνια λειτουργίας του από 13 έως 15 Μαΐου 2022. Φεστιβάλ

Θεάτρου στο Σχολείο «Η επόμενη μέρα. Ας τη φανταστούμε μαζί!...», 3-4 Ιουνίου 2022, ΠΕ.Κ.Ε.Σ. 1^ο, 2^ο, 3^ο, 4^ο, 5^ο, 6^ο Αττικής, Δ. Ελλάδας, Κρήτη, 1^ο, 2^ο Ν. Αιγαίου, Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας.

Προγραμματισμένα συνέδρια στη διετία 2020-2022

- 1) Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Lyon 2 διεθνές συνέδριο με τίτλο: «**Les revues sur les scènes du bassin méditerranéen, XIXe – XXIe siècles** » [«Η επιθεώρηση στις σκηνές της Μεσογείου (19ος-21ος αι.)»] στις 23 και 24 Σεπτεμβρίου 2022. Διοργάνωση: καθηγήτρια Κωνσταντζα Γεωργακάκη (ΤΘΣ ΕΚΠΑ) και καθηγητής Olivier Bara (Université Lyon 2). Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και Γαλλική Σχολή.
- 2) Επετειακό Συνέδριο για τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή με τον τίτλο: «Το Κωνσταντινουπολίτικο και Μικρασιατικό Θέατρο έως το 1922. Συνέχειες και τομές στην Ελλάδα και τη Διασπορά μέχρι τον 21ο αιώνα.», αφιερωμένο στην Ομότιμη Καθηγήτρια Χρυσόθεμη Σταματοπούλου-Βασιλάκου. Φιλοσοφική Σχολή, 12-15 Οκτωβρίου 2022.
- 3) Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού «Η πρόσληψη του Μολιέρου στη νεοελληνική παιδεία και στο νεοελληνικό θέατρο 18ος – 21ος αιώνες». 23-24 Νοεμβρίου 2022 στο αμφιθέατρο «Λεωνίδας Ζέρβας» του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Διοργάνωση: «Εργαστήριο Έρευνας και Τεκμηρίωσης Νεοελληνικού Θεάτρου» σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ελληνικό και Παγκόσμιο Θέατρο: Δραματουργία, Παράσταση, Εκπαίδευση» (Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Ε.Κ.Π.Α.), με το «Πρόγραμμα Νεοελληνική Γραμματολογία και Ιστορία των Ιδεών (15ος-20ός αι.)» και το Πρόγραμμα «Πολιτισμικοί Διαμεσολαβητές ανάμεσα στην Ελλάδα, στη Γαλλία και άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (1830-1974)» του Τομέα Νεοελληνικών Ερευνών του Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών (Ε.Ι.Ε.), με τη Γαλλική Σχολή Αθηνών – École Française d'Athènes (E.F.A. Section moderne et contemporaine), με το «Θέατρο της Ημέρας» (Εταιρεία καλλιτεχνικής και παιδευτικής θεατρικής έκφρασης) και με την Εταιρεία «Η νέα ΣΚΗΝΗ».

Συμμετοχή συναδέλφων σε ευρωπαϊκά προγράμματα:

βλ. https://www.theatre.uoa.gr/ereyna/ereynitika_programmata/

Συναντήσεις-Διαλέξεις-Εργαστήρια

Στο πλαίσιο των μαθημάτων οργανώθηκαν γύρω στις 50 δράσεις με καλεσμένα πρόσωπα του θεάτρου και γενικότερα των παραστατικών τεχνών, επιστήμονες, καλλιτέχνες και δημιουργούς. Βλ. σχετικά τον Οδηγό Σπουδών 2021-2022, σ. 157 εξ.

https://www.theatre.uoa.gr/fileadmin/depts/theatre.uoa.gr/www/uploads/tmima/OS_2021-22.pdf

Αναφέρονται τελείως ενδεικτικά ομιλίες και συζητήσεις για την πνευματική ιδιοκτησία, την οργάνωση θεατρικής παραγωγής, τα τραγούδια των προσφύγων, το φάσμα του αυτισμού. Μεταξύ των καλεσμένων ήταν ο Κώστας Καζάκος, η Μαρία Ευθυμίου στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στη Θεατρική Πράξη Α'» (διδάσκοντες: Ευανθία Στιβανάκη, Παναγιώτης Μιχαλόπουλος), Claire Bracewell στο πλαίσιο «Ενδυμασία και Θέατρο Β'» (διδάσκουσα: Ίλια Λακίδου), ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου Γιάννης Μόσχος στο μάθημα «Ευρωπαϊκή δραματολογία Γ'» (διδάσκουσα: Κατερίνα Καρρά), εκπρόσωποι του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων από τον τομέα της εκπαίδευσης, το «Πολύχρωμο σχολείο», ένας εθελοντικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός, στο πλαίσιο του μαθήματος «Ο θεατρολόγος εμψυχωτής» (διδάσκοντες: Ιωσήφ Βιβιλάκης, Ίλια Λακίδου). Συζητήσαμε ανοιχτά για το τι σημαίνει ένα συμπεριληπτικό σχολείο για τα ΛΟΑΤΚΙ+ παιδιά και τους διδάσκοντες στην Ελλάδα, θέμα που μέχρι χθες ήταν ταμπού και δεν έμπαινε στον δημόσιο διάλογο. Ακόμη ως αναφερθούν ενδεικτικά οι ακόλουθες δράσεις των φοιτητών:

- 1) Τρίωρη **διαδικτυακή αφήγηση παραμυθιών** από φοιτητές με κοινωνικό χαρακτήρα την Πρωτοχρονιά του 2021, όπου τα **έσοδα διατέθηκαν στο Σπίτι του Ηθοποιού**.
<https://www.youtube.com/watch?v=WiqVko5gtYI>
- 2) **Συγγραφική performance «Ζωώδη αντικείμενα»** του μαθήματος «Εργαστήριο δημιουργικής γραφής» 14 Ιουλίου 2021 (διδάσκων Ανδρέας Φλουράκης). <https://youtu.be/LIGtBblpne8>

- 3) Στο πλαίσιο του μαθήματος «Ζητήματα ταυτότητας και ετερότητας στη σύγχρονη ποίηση: 1980-2000», φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών, δουλεύοντας συλλογικά και εξ αποστάσεως, κινητοποίησαν την καλλιτεχνική τους ευαισθησία και τη φαντασία τους και δημιούργησαν **δύο βίντεο οπτικοποιημένης ποίησης (video poetry)**, για τη γενιά του '70 ή «γενιά της αμφισβήτησης» και για τη γενιά του '80 ή «γενιά του ιδιωτικού οράματος» έως το 2000 (Διδάσκουσα: Λίλυ Αλεξιάδου).
<https://youtu.be/Gw1Powll4A0>
- 4) Φοιτητές συμμετείχαν σε έκθεση με κοστούμια του Εθνικού Θεάτρου 9 έως 19 Οκτωβρίου 2021, στο Μετρό Συντάγματος.
- 5) Ομάδα φοιτητών αφηγήθηκαν παραμύθια στη θεραπευτική κοινότητα του ΚΕΘΕΑ «Διάβαση» (21 Δεκεμβρίου 2021).

Τα Εργαστήρια έχουν αποκτήσει σελίδα στον ιστότοπο του Τμήματος και έχουν ξεκινήσει δράσεις:
https://www.theatre.uoa.gr/ereyna/ereynitika_ergastiria/

Εκπαιδευτικές εκδρομές-επισκέψεις: Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε θέατρα και μουσεία. Μεταξύ αυτών αναφέρονται ενδεικτικά: Εθνική Λυρική Σκηνή στην πρεμιέρα της *Φόνισσας*, όπερας του Γιώργου Κουμεντάκη 3/12/2021 (διδάσκουσα: Κατερίνα Καρρά). Χώρος Ιστορικής Μνήμης 1941-44 της οδού Κοραή 4, 22/1/2022 και στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης 25/2/2022 στο πλαίσιο του εργαστηρίου Μουσειοπαιδαγωγικής (διδάσκουσα: Φωτεινή Βενιέρη). *Οι μάγισσες του Σάλεμ* (διδάσκουσα: Χριστίνα Θανάσουλα, 17/3/2022). Μουσείο Ακρόπολης 24/3/2022 (διδάσκουσα: Ί. Λακίδου). Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Οργάνων-Κέντρο Εθνομουσικολογίας «Φοίβος Ανωγειανάκης» (27/3/2002) στο πλαίσιο του μαθήματος για το θέατρο στο μουσείο (διδάσκουσα: Φωτεινή Βενιέρη). Αρχαίο θέατρο Θορικού (15/5/2022) στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών «Εισαγωγή στη σκηνογραφία, θεατρική αρχιτεκτονική και ενδυματολογία Β'» (διδάσκουσα: Ίλια Λακίδου), «Το θέατρο της αρχαιότητας Β'» (διδάσκουσα: Ιωάννα Ρεμεδιάκη) και «Το θέατρο της αρχαιότητας Δ'» (διδάσκουσα: Καίτη Διαμαντάκου). Επίδαυρος 1/7/2022 στην παγκόσμια πρεμιέρα της τραγωδίας του Ευριπίδη *Άλκηστις* σε σκηνοθεσία του Johan Simons. Θέατρο Πορεία 10/5/2022 στο πλαίσιο του μαθήματος «Θέατρο και ψηφιακές τεχνολογίες» (διδάσκουσα: Ιωάννα Ζούλη)

Εκδόσεις

- 1) Δημοσίευση του θεατρικού έργου *Οι Κολιγάδες των Μηνά* Βιντιάδη - Γιώργου Δαρδανού. Σε συνεργασία με τις εκδόσεις Gutenberg, με πρόλογο του επίτιμου καθηγητή Βάλτερ Πούχνερ, Αθήνα 2021.
- 2) *Άγγελος Τερζάκης: Αγωνιών και άγρυπνος. Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας*. Επιμέλεια: Λίλυ Αλεξιάδου και Μιχαέλα Αντωνίου. Πρόλογος: Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου, Κάππα εκδοτική, Αθήνα 2021.
- 3) *Πρακτικά Επετειακού Συνεδρίου για τα 20 χρόνια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών: Πηγές της έρευνας στη σύγχρονη ελληνική θεατρολογία*, (Κεντρικό Κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών, 27- 29 Απριλίου 2017), Αλεξία Αλτουβά (επιμ.), Πρόλογος-Εισαγωγή Χρ. Σταματοπούλου-Βασιλάκου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2021, 736 σελ.

http://www.theatre.uoa.gr/fileadmin/theatre.uoa.gr/uploads/PDF_Files/synedria/PIGES_TIS_EREYNAS_STI_SYGCHRONI_ELLINIKI_THEATROLOGIA.pdf?fbclid=IwAR1JZm-Z0WNPagkeb1D3KUsklmZcHtqrC20Vx2XrVIDSk9LKnBprx3KGAGQ

Περιοδικό Παράβασις

Αναμένεται η κυκλοφορία της τελευταίας έκδοσης του επιστημονικού περιοδικού του Τμήματος από τις εκδόσεις Ηρόδοτος. Μετά από απόφαση της γενικής συνέλευσης η έκδοση θα πραγματοποιείται στη συνέχεια μέσα από την πλατφόρμα των ηλεκτρονικών περιοδικών του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης.

Άνω Κάτω Τελεία. Περιοδική έκδοση του Εργαστηρίου Ιστορίας του βιβλίου
Κυκλοφόρησε το 2022 νέο τεύχος.

2. Διδακτικό προσωπικό – Κρίσεις και εξελίξεις

- 1) Μονιμοποίηση στη βαθμίδα της επίκουρης καθηγήτριας Αλεξίας Αλτουβά
- 2) Μονιμοποίηση στη βαθμίδα της επίκουρης καθηγήτριας Ξένιας Γεωργοπούλου
- 3) Μονιμοποίηση στη βαθμίδα της επίκουρης καθηγήτριας Κλειώς Φανουράκη
- 4) Εκλογή στη βαθμίδα του καθηγητή Μάνου Στεφανίδη
- 5) Εκλογή στη βαθμίδα της καθηγήτριας Καίτης Διαμαντάκου
- 6) Εκλογή στη βαθμίδα της επίκουρης καθηγήτριας Μαρίας Κονομή στο γνωστικό αντικείμενο «Θεατρολογία - Σκηνογραφία και Ενδυματολογία: θεωρία και πράξη»
- 7) Εκλογή στη βαθμίδα της επίκουρης καθηγήτριας Ελένης Νταρακλίτσα στο γνωστικό αντικείμενο «Θεατρολογία - Παγκόσμια δραματολογία στη νεώτερη και σύγχρονη εποχή (18ος-21ος αιώνες)»

Σε εξέλιξη:

- 1) Διαδικασία εκλογής καθηγητή στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία και Πολιτισμός της Ευρώπης και της Ελλάδας των Νεωτέρων Χρόνων», μετά από αίτηση της Άννας Καρακατσούλη.
- 2) Θέση επίκουρου καθηγητή στο γνωστικό αντικείμενο «Χορός: Ιστορία - Θεωρία - Πράξη».

Όπως είναι φανερό οι νέες θέσεις μελών ΔΕΠ για τη σκηνογραφία, τη δραματολογία και τον χορό είναι προσαρμοσμένες σε σχετική πρόταση της Επιτροπής Πιστοποίησης να προκηρύσσουμε γνωστικά αντικείμενα, κυρίως θεατρολογικά, που να έχουν άμεση συνάφεια με το Τμήμα.

Συνταξιοδότηση: Καθηγητής Μάνος Στεφανίδης

Αποχώρηση καθηγητή: Κατόπιν αιτήσεώς του, ο καθηγητής Πλάτων Μαυρομούστακος μετακινείται στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ. Η διαδικασία είναι σε εξέλιξη.

Παραίτηση καθηγητή: Κατόπιν αιτήσεώς του (31/5/2022), ο καθηγητής Ιωσήφ Βιβιλάκης παραιτήθηκε από το Τμήμα .

Ομοτιμοποίηση καθηγητών: Έγιναν ομότιμοι με απόφαση της συνέλευσης η καθηγήτρια Χρυσόθεμις Σταματοπούλου-Βασιλάκου και ο καθηγητής Μάνος Στεφανίδης.

3. Φοιτητές

- 1) Πραγματοποιήθηκαν οι καθιερωμένες **υποδοχές των πρωτοετών** στις 13 Οκτωβρίου 2020 και 20 Οκτωβρίου - 2021. Στις εκδηλώσεις συμμετείχε ο κοσμήτορας της Φιλοσοφικής, ενώ μίλησαν προς τους φοιτητές διδάσκοντες του Τμήματος.
- 2) Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ μετακινήθηκε μεγάλος αριθμός φοιτητών, ενώ προσκλήθηκαν φοιτητές για τα πανεπιστήμια CIVIS.
- 3) Πραγματοποιήθηκαν προσαρμοσμένες στη συνθήκη της πανδημίας **τέσσερις ορκωμοσίες** τελειοφοίτων. 4/12/20, 20/4/21, 17/12/2021, 15/4/2022. Στις συγκινητικές τελετές που πραγματοποιήθηκαν με τηλεδιάσκεψη η διαφορά με τις προηγούμενες ορκωμοσίες ήταν η προσθήκη δύο νέων στοιχείων: 1) οι παρεμβάσεις όλων των νέων πτυχιούχων και 2) ο χαιρετισμός των εκπροσώπων των παλαιότερων αποφοίτων του Τμήματος, καθώς και οι ευχές του φίλου του Τμήματος συνθέτη Σταμάτη Κραουνάκη. Ας σημειωθεί πως μεγάλος αριθμός παλαιών φοιτητών ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους στη διετία και έλαβαν το πτυχίο τους.
- 4) Φοιτητές συμμετείχαν εθελοντικά στα συνέδρια που οργάνωσε το Τμήμα, ενώ ομάδα φοιτητριών στήριξε την Κιβωτό του Κόσμου στην προετοιμασία της παράστασης *Ειρήνη* του Αριστοφάνη (Αμφιθέατρο Πολεμικού Μουσείου 26 Ιουνίου 2022).

Θεσμός ακαδημαϊκού συμβούλου: Λειτουργησε κανονικά τα δύο χρόνια.

4. Νέοι διδάκτορες

Κατά τα δύο ακαδημαϊκά έτη 2020-2022 υποστηρίχθηκαν οι εξής έξι διατριβές:

1. **Καραγιαννοπούλου Κλειώ, 22/04/2021**, *Οι ελλαδικοί θίασοι στην Κύπρο (1878-1959).*
2. **Αλεφαντινού Ελένη, 25/11/2021**, *Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας μέσω της θεατρικής αγωγής με τη χρήση του κωμικού στοιχείου. Μια πειραματική έρευνα σε μαθητές Δημοτικού.*
3. **Σαραντίδη Αθηνά, 26/11/2021**, *Η εξέλιξη της χρήσης του χορού στην μπαρόκ όπερα. Από τον αναμορφωτή του είδους Apostolo Zeno(1669-1750) μέχρι και τον Ranieri di Calzabigi(1714-1795).*
4. **Ασημακόπουλος Δημήτριος, 10/12/2021**, *Ιερείς και μάντιες στην αρχαία ελληνική τραγωδία: Η δραματική αποτύπωση της επίγειας εκπροσώπησης του θείου.*
5. **Καμηλάρη Ελένη, 28/02/2022**, *Το θέατρο στο ραδιόφωνο του ΕΙΡ από το 1953 έως το 1967:Στρατηγικές διασκευής θεατρικών έργων για το ραδιόφωνο.*
6. **Αλεξανδρή Ιωάννα, 03/03/2022**, *Ο λόγος των πραγμάτων. Οι λειτουργίες και οι σημασίες των σκηνικών αντικειμένων στη νεοελληνική δραματολογία της δεκαετίας του 1990.*

Στο ζήτημα της επιλογής νέων διατριβών εφαρμόστηκαν οι σχετικές διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες οι αιτήσεις κατατίθενται στο Τμήμα και δημιουργούνται ανά γνωστικό αντικείμενο επιτροπές, οι οποίες εισηγούνται σχετικά στη Συνέλευση τον /την υποψήφιο/α και το θέμα των διδακτορικών διατριβών.

5. Αναγορεύσεις επιτίμων διδακτόρων

Αναγόρευση σε επίτιμο διδάκτορα του ιστορικού του νεοελληνικού θεάτρου **Διονύση Μουσμώτη**. 1 Νοεμβρίου 2021. Μεγάλη Αίθουσα Τελετών Κεντρικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στην 17^η Συνέλευση του Ακαδημαϊκού Έτους 2021-2022 συνέλευση με εισήγησή μου αποφασίστηκε να γίνουν προσεχώς επίτιμοι διδάκτορες οι εξής: **Ξένια Καλογεροπούλου, Βασίλης Παπαβασιλείου**.

6. Απόφοιτοι

Σε όλη τη διάρκεια της θητείας μου ασχολήθηκα ιδιαίτερα με τους αποφοίτους μας. Ακολουθούν σχετικές πρωτοβουλίες και δράσεις.

Δίκτυο Αποφοίτων

Το Δίκτυο Αποφοίτων του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ έχει αποκτήσει πλέον νομική υπόσταση. Ξεκίνησε ως ιδέα στις 8/9/2020, όταν πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση των αποφοίτων στην Αίθουσα της Φιλοσοφικής Σχολής. Εκεί κατατέθηκαν σκέψεις ιδέες και προτάσεις για τις μελλοντικές δράσεις που μπορεί να αναλάβουν τα μέλη του.

Σκοποί: ανάπτυξη της επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των μελών στη γενικότερη προβολή και υποστήριξη των μελών στον επαγγελματικό, κοινωνικό και επιστημονικό τομέα, στην προβολή, προώθηση, ενίσχυση και βελτίωση του προπτυχιακού προγράμματος, στην καλλιέργεια της μόνιμης και διαρκούς επαφής των μελών με τον πανεπιστημιακό χώρο και ιδίως με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στη διαρκή ενημέρωση και επιμόρφωση των μελών στις εκάστοτε εξελίξεις στον χώρο των θεατρικών σπουδών, στη συνεργασία με το Τμήμα σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και το επιδιωκόμενο προφίλ των μελλοντικών θεατρολόγων κ.ά.

Μέρα αποφοίτων

Πρότεινα στη συνέλευση και καθιερώθηκε η Μέρα των Αποφοίτων. Μέχρι σήμερα έχουν γίνει δύο ειδικές εκδηλώσεις: 7 Μαρτίου 2021, όπου γιορτάστηκαν τα 30 χρόνια των αποφοίτων και 21 Μαρτίου 2022.

Νυχτερινές εξομολογήσεις αποφοίτων

Οι δύσκολες συνθήκες της πανδημίας, ενίσχυσαν την επιθυμία των αποφοίτων για την υλοποίηση των δράσεων στο πλαίσιο των παραπάνω σκοπών. Έτσι καθιερώθηκε η διαδικτυακή συνάντηση μεταξύ των αποφοίτων με σκοπό την ανταλλαγή των επιστημονικών μελετών και της επαγγελματικής εμπειρίας των μελών, με τίτλο «Νυχτερινές Εξομολογήσεις». Οι συναντήσεις είναι αναρτημένες στο κανάλι YouTube του Τμήματος. Στις συναντήσεις αυτές παρουσιάστηκαν οι εξής διαδικτυακές εκδηλώσεις από τους/τις απόφοιτους του Τμήματος, με τη συμμετοχή όχι μόνο των αποφοίτων αλλά και συνεργατών εκτός του Πανεπιστημίου, από τον χώρο του θεάτρου, της εκπαίδευσης και άλλων επιστημονικών κλάδων:

1. «The Fairy Queen. Το μουσικό δράμα στην Αγγλία τον 17ο αιώνα». Παρουσίαση: Γιώργος Παπαδάκης. (10/1/2021)
2. «Η όπερα του Πεκίνου». Παρουσίαση: Αλέξανδρος Νομικός. (17/1/2021)
3. «Θεατρικός φωτισμός. Ένας αόρατος μάγος». Παρουσίαση: Βαλεντίνα Ταμιωλάκη. (31/1/2021)
4. «Δια-πολιτισμική μελέτη για τη δημοκρατία μέσω του Κοινωνικού Θεάτρου στην Ελλάδα και το Μεξικό». Παρουσίαση: Χριστιάνα Μόσχου. (21/3/2021)
5. «Drama Queen: Μια βασίλισσα χωρίς σημασία». Παρουσίαση: Γιώργος Μπανιώκος. (11/4/2021).
6. «Πρόσωπο με πρόσωπο με την ιστορία: Το μουσειακό θέατρο». Παρουσίαση: Φωτεινή Βενιέρη. (9/5/2021)

Ομάδα Δημιουργικής Εποπτείας

Το Δίκτυο προχώρησε, μετά από πρότασή μου, και σε μία ακόμα δράση με τη δημιουργία Ομάδας Δημιουργικής Εποπτείας για θεατρολόγους-εκπαιδευτικούς, με σκοπό την υποστήριξη των μελών που εργάζονται στην εκπαίδευση, με εισηγήτριες τη Μαρία Σούμπερτ και τη Βίβιαν Σιμάτου. Το σεμινάριο είχε διάρκεια έξι μήνες και οι συμμετέχοντες αποκόμισαν θετικά εργαλεία, χρήσιμα για την καθημερινή τους εργασία στα σχολεία.

Επιμόρφωση αποφοίτων

Σύγχρονες μεθοδολογίες και νέες προσεγγίσεις στη θεατρολογία. Εργαλεία και εφαρμογές. επιστημονική επιμέλεια και συντονισμό του προγράμματος: Ιωσήφ Βιβιλάκης.

Για πρώτη φορά στο Τμήμα εφαρμόστηκε επιμορφωτικό πρόγραμμα για τους αποφοίτους, εντελώς δωρεάν, διάρκειας 60 ωρών, μέσα από την πλατφόρμα του ΚΕΔΙΒΙΜ. Ενότητες: 1) «Λόγος, δράμα και παράσταση» με διδάσκοντες τους Ευανθία Στιβανάκη, Στρατή Πανούριο, Κωνσταντίνο Μπούρα, Κατερίνα Καρρά, Κωστή Καπελώνη, Μιχαέλα Αντωνίου, Στεριανή Τσιντζιλώνη, 2) «Σκηνογραφία και Χώρος» με τους Ίλια Λακίδου, Μαρία Κονομή 3) «Θέατρο και Κοινωνία» με τους Στρατή Πανούριο, Τζωρτζίνα Κακουδάκη, Κλειώ Φανουράκη, Απόστολο Πούλιο, Στέλιο Κρασανάκη, Φωτεινή Βενιέρη, Ηλία Κουνέλα 4) «Πολιτιστική Διαχείριση και Θέατρο» με τη Μαρία Ψαρρού. Στην 5η ενότητα του προγράμματος, τον αναστοχασμό, ο ιδρυτής του Τμήματος Βάλτερ Πούχνερ συνομίλησε με τον Ιωσήφ Βιβιλάκη για το παρόν και το μέλλον της θεατρολογίας. Στη συζήτηση μίλησαν απόφοιτοι όλων των γενιών και διδάσκοντες τονίζοντας τη σημασία της δράσης για τις ζωές τους και το Τμήμα.

Επαγγελματικά δικαιώματα και πρωτοβουλίες

- Πρωτοβουλία του Τμήματος για δύο επιστολές προς την Υπουργό Παιδείας για επιστροφή στη διά ζώσης διδασκαλία των καλλιτεχνικών πρακτικών μαθημάτων και την αστυνομική βία στο ΑΠΘ που συνυπογράφουν τα τέσσερα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών (4/3/2021).
- Πρωτοβουλία για δύο επιστολές προς τον πρωθυπουργό και την Υπουργό Παιδείας για το μάθημα της θεατρικής αγωγής και των θεατρολόγων στην εκπαίδευση που συνυπογράφουν τα τέσσερα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών (28/4/2021 και 10/5/2022).
- Πρωτοβουλία του Τμήματος και επιστολή (26/4/2021) προς την Υπουργό Πολιτισμού που συνυπογράφουν τα τέσσερα Τμήματα Θεατρικών Σπουδών και Θεάτρου σχετικά με τη λειτουργία του Θεατρικού Μουσείου. Στην επιστολή απάντησε η Υπουργός κυρία Λίνα Μενδώνη.

7. Αξιολόγηση Τμήματος

Η Εξωτερική Αξιολόγηση του Τμήματος πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2020. Ακολούθησε διάλογος με την Επιτροπή Αξιολόγησης με την αποστολή απάντησης στην Έκθεση, ωστόσο δεν μεταβλήθηκε ο αρχικός βαθμός που δόθηκε στο Τμήμα και το Συμβούλιο Αξιολόγησης και Πιστοποίησης με ενημέρωση ότι «έκανε δεκτή την Έκθεση της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης & Πιστοποίησης, βάσει της οποίας το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών Θεατρικών Σπουδών συμμορφώνεται ικανοποιητικά με τις αρχές του Προτύπου Ποιότητας ΠΠΣ της ΕΘΑΕ και τις Αρχές Διασφάλισης Ποιότητας του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης» (28/7/2021). Τα μέλη της ΟΜΕΑ διάβασαν αναλυτικά τα τμήματα της Έκθεσης και κατέληξαν πως υπάρχουν επισημάνσεις και συστάσεις που δεν είναι αρμοδιότητας των Τμημάτων, αφορούν δηλαδή ευρύτερα το πανεπιστήμιο ή είναι νόμοι τους οποίους οφείλουμε να ακολουθούμε, όπως υπάρχουν και σημεία τα οποία δεν αντικατοπτρίζουν την ακαδημαϊκή ποιότητα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ με βάση τα αναλυτικά στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Επιτροπής. Ακόμη, στην Έκθεση δεν είχαν ενσωματωθεί παρατηρήσεις που είχε υπόψη η Επιτροπή. Στην εισήγησή μου προς τη Γενική Συνέλευση τόνισα ότι δεν αμφισβητείται από την ΟΜΕΑ η Έκθεση Πιστοποίησης επί της ουσίας αλλά υπάρχουν συγκεκριμένα σημεία της, για τα οποία μπορεί να ζητηθεί η αναθεώρηση της βαθμολογίας. Κατόπιν εισηγήσεώς μου, η Συνέλευση μετά από ομόφωνη απόφαση ζήτησε να γίνουν οι απαιτούμενες ενέργειες για την υποβολή ένστασης, σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΘΑΕΕ.

Η διαδικασία αυτή ολοκληρώθηκε με την ανακοίνωση τον Ιούλιο του 2022 ότι τελικά **«έγινε μερικώς δεκτή η ένσταση του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Ιδρύματος, κατά της τελικής απόφασης της ΕΘΑΕΕ»**, για την πιστοποίηση του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Αξιολόγησης και Πιστοποίησης η αρχική συνολική βαθμολογία «Ικανοποιητική Συμμόρφωση» της Έκθεσης Πιστοποίησης **μεταβάλλεται σε «Πλήρη Συμμόρφωση»**, και το Τμήμα **έλαβε τον μέγιστο βαθμό** που προβλέπεται από την διαδικασία για την ποιότητα του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του.

Νέα ερωτηματολόγια αξιολόγησης

Αναθεωρήθηκαν τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης όλων των μαθημάτων από τους φοιτητές και προστέθηκε μετά από πρότασή μου ένα ειδικό ερωτηματολόγιο για τους τελειοφοίτους που δεν είναι συνηθισμένη πρακτική στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Στην τελευταία συνάντηση της επιτροπής Προγράμματος Σπουδών παρουσίασα το ερωτηματολόγιο 60 απαντήσεων και το οποίο απέστειλα στους συναδέλφους. Τέθηκε το ζήτημα να αναλυθούν οι απαντήσεις από έναν ειδικό, πράγμα που υλοποίησα, αφού έστειλα τα αποτελέσματα στον στατιστικόλόγο Μάκη Πουλιάκη, στον οποίο ανέθεσα το έργο αυτό. Εύχομαι να βοηθήνε τα στοιχεία αυτά στην εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων για το Τμήμα και το μέλλον του. Η ενδιαφέρουσα ανάλυση με τα συμπεράσματα παρατίθεται στο τέλος του εγγράφου αυτού.

8. Νέοι επιστήμονες-διδάσκοντες και νέα μαθήματα

Θέσεις του προγράμματος «Απόκτηση Ακαδημαϊκής Διδακτικής Εμπειρίας σε Νέους Επιστήμονες Κατόχους Διδακτορικού 2020-2021 στο ΕΚΠΑ

1. Πεδίο **«Δράμα και Δραματικότητα: Από την αρχαία στη σύγχρονη σκηνή»**. Μαθήματα: **«Διατρέχοντας την αρχαία τραγωδία με οδηγό τους Ατρείδες»**, **«Εργαστήριο: Δραματοποιώντας αρχαία, μη θεατρικά, κείμενα»**,

Δίδαξε: Ανδριάννα Δομούζη.

2. Πεδίο **«Ειδικά ζητήματα της παγκόσμιας δραματουργίας»**. Μαθήματα: **«Σκανδιναβικό θέατρο»**, **«Ιταλικό θέατρο»**, **«Ισπανικό/Ισπανόφωνο θέατρο»**.

Δίδαξε: Μαρία Σεχοπούλου

3. Πεδίο **«Θεατρικές Παραδόσεις Ανατολής»**. Μαθήματα: **«Εισαγωγή στις θεατρικές παραδόσεις της Ανατολής»**, **Επιρροές του ασιατικού θεάτρου στην ευρωπαϊκή σκηνή του 20ού αιώνα»**, **«Εργαστήριο: Ασιατικές τεχνικές θεάτρου»**.

Δίδαξε: Μαρίνα Μέργου

Από τη χρονιά 2021-22 μια σειρά νέων επιλεγόμενων μαθήματα εμπλούτισαν ουσιαστικά το Πρόγραμμα Σπουδών. Συγκεκριμένα στο Πρόγραμμα «*Απόκτηση Ακαδημαϊκής Διδακτικής Εμπειρίας σε Νέους Επιστήμονες Κατόχους Διδακτορικού 2020-2021 στο ΕΚΠΑ*». Τα γνωστικά αντικείμενα ανταποκρίνονται στις σχετικές υποδείξεις της Επιτροπής Αξιολόγησης για τον εμπλουτισμό του Προγράμματος Σπουδών.

1. Πεδίο «**Μουσικό θέατρο**». Μαθήματα: «**Ιστορία και θεωρία του μουσικού θεάτρου από τις απαρχές έως και τον 19^ο αιώνα**», «**Μορφές του μουσικού θεάτρου στον 20^ο και 21^ο αιώνα**», «**Μουσική και θέατρο: Εργαστηριακές εφαρμογές**».

Δίδαξε: Απόστολος Πούλιος

2. Πεδίο: «**Πολιτιστική διαχείριση**». Μαθήματα: «**Πολιτιστική διαχείριση και παραστατικές τέχνες, «Εφαρμογές επικοινωνίας και μάρκετινγκ στις παραστατικές τέχνες», «Οικονομία του θεάματος. Παραγωγή και υλοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος**»

Δίδαξε: Μαρία Ψαρρού

3. Πεδίο «**Θέατρο και Μουσείο**». Μαθήματα: «**Εισαγωγή στη μουσειολογία**», «**Εργαστήριο: Μουσειοπαιδαγωγική**», «**Εργαστήριο: Το θέατρο στο μουσείο**»,

Δίδαξε: Φωτεινή Βενιέρη

Από τη χρονιά 2021-22 **διδάχτηκαν για πρώτη φορά στο Τμήμα ειδικά μαθήματα για τον θεατρικό φωτισμό (Χριστίνα Θανάσουλα), για τις ψηφιακές τεχνολογίες και το θέατρο (Ιωάννα Ζούλη) και για το κουκλοθέατρο (Στάθης Μαρκόπουλος).**

Ακόμη, σε μαθήματα που έχουν καθιερωθεί άλλαξαν μετά από πολλά χρόνια οι διδάσκοντες, όπως στη «Σκηνοθεσία», όπου δίδαξαν οι διακεκριμένοι σκηνοθέτες **Δημήτρης Τάρλοου και Βασίλης Παπαβασιλείου**, ενώ στη «Δημιουργική γραφή» δίδαξε ο καταξιωμένος θεατρικός συγγραφέας **Βασίλης Κατσικονούρης**. Τέλος και τις δύο χρονιές διδάχτηκε το μάθημα της «Θεατρικής Κριτικής» από τον **Κωνσταντίνο Μπούρα**. Ακόμη το Πρόγραμμα εμπλουτίστηκε με το μάθημα «Εφαρμοσμένο θέατρο» που δίδαξαν οι **Αντώνης Διαμαντής** το 2020-21 και το 2021-22 οι **Στάθης Πανούριος, Ηλίας Κουνέλας και Τζωρτζίνα Κακουδάκη**.

9. Οικονομικά-Δωρεές

Για τα οικονομικά του Τμήματος την ευθύνη είχε στη διετία το μέλος ΕΔΙΠ Αγλαΐα Λακίδου. Την περίοδο αυτή καλύφθηκαν ανάγκες του Τμήματος, όπως έπιπλα και υλικοτεχνικός εξοπλισμός, αμοιβές συνεργατών, προβολή, εκδόσεις, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, επισκευές και συντηρήσεις, κλπ.

Δωρεές

Δωρεά βιβλιοθήκης Χρήστου Σαμουηλίδη.

Διαθήκη Ειρήνης Σπανού του Αθανασίου. Κληροδοτείται ακίνητο στου Παπάγου στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Η διαδικασία είναι σε εξέλιξη, λόγω χρεών του ακινήτου.

10. Διαδικτυακή παρουσία-Προβολή

Τη διετία 2020-2022 αξιοποιήσαμε τις ψηφιακές δυνατότητες ώστε να βελτιωθεί η πληροφόρηση των χρηστών και επισκεπτών της επίσημης ιστοσελίδας μας. Φρόντισα ιδιαίτερα για τη δημόσια εικόνα του Τμήματος μεταφέροντας με ευθύνη μου τον επίσημο ιστότοπο του Τμήματος στη νέα πλατφόρμα του ΕΚΠΑ και αξιοποιώντας το κοινωνικό δίκτυο Facebook (με πάνω από 7000 φίλους). Ο νέος διαδικτυακός ιστοχώρος σχεδιάστηκε από την αρχή και ξεχωρίζει για την καθαρότητα στο ύφος και το επικαιροποιημένο υλικό στις σελίδες του (επιμέλεια κειμένων: Λίλυ Αλεξιάδου, Κατερίνα Διακουμοπούλου, Κατερίνα Καρρά, Κλειώ Φανουράκη), την ισότιμη παρουσία όλων των διδασκόντων και εξωτερικών συνεργατών, ενώ τα κοινωνικά δίκτυα τροφοδοτούνται με ειδήσεις, ενημερώσεις, συνδέσμους, βίντεο και υλικό από τις δράσεις του

Τμήματος, φοιτητών και αποφοίτων, με ελεύθερο σχολιασμό και ανατροφοδότηση από τους επισκέπτες. Στο πλαίσιο αυτό το Τμήμα μας ξεκίνησε συνεργασία με την κυρία Μαίρη Βούλγαρη, προκειμένου να συντηρείται και να ανανεώνεται ο ιστότοπος με στοιχεία που αφορούν την παρουσία του Τμήματος στο διαδίκτυο. Όλες οι σελίδες του ιστότοπου εικονογραφούνται με φωτογραφίες από πρωτότυπες σκηνικές δράσεις στο πλαίσιο μαθημάτων του Τμήματος.

Περιεχόμενο μαθημάτων

Στον ιστότοπο του Τμήματος αποτυπώθηκε το περιεχόμενο όλων των προσφερόμενων μαθημάτων, ενώ είναι πλέον ορατή η μέθοδος αξιολόγησης σε κάθε μάθημα, όπως είχε ζητηθεί από την Επιτροπή στην πρόσφατη εξωτερική αξιολόγηση. Επιπρόσθετα, έχουν αναρτηθεί εγκαίρως όλα τα περιγράμματα των μαθημάτων, σύμφωνα με τα υποδείγματα της ΕΘΑΕΕ, ώστε να είναι ορατά περιεχόμενο, μαθησιακά αποτελέσματα βιβλιογραφία κλπ που αφορούν κάθε μάθημα. Σύνδεσμος:

https://www.theatre.uoa.gr/fileadmin/depts/theatre.uoa.gr/www/uploads/Spoydes/proptyxiakes/Mathimata/0103_perigrammata_mathimatwn_2021_2022.pdf

11. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών διατηρεί την πρωταρχική του δομή, από τότε που λειτούργησε το Τμήμα. Οι διαφοροποιήσεις που έχουν γίνει εδώ και 32 χρόνια είναι κυρίως στη μείωση συνολικά των μαθημάτων, στη διαφοροποίηση των επιλογών με προσθαφαιρέσεις μαθημάτων και στην προσθήκη τεσσάρων νέων μαθημάτων τα οποία μαζί με τέσσερα υποχρεωτικά συνιστούν το Πρόγραμμα της Παιδαγωγικής επάρκειας. Το Πρόγραμμα Σπουδών καθορίζει τη φυσιολογία και ιδιοσυστασία του Τμήματος και είναι η βάση για την ανάπτυξη μεταπτυχιακών προγραμμάτων και διαφόρων ακαδημαϊκών δραστηριοτήτων. Βλ. παρακάτω σκέψεις και προτάσεις σχετικά με το Πρόγραμμα Σπουδών.

12. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Συνέχισε κανονικά τη λειτουργία του το νέο ΠΜΣ. Τροποποιήθηκε το υπάρχον Πρόγραμμα Σπουδών, ενώ δημιουργήθηκε μια νέα τρίτη κατεύθυνση με τον τίτλο «Θεατρική μετάφραση και δημιουργική γραφή». Επιπλέον καταργήθηκαν οι γραπτές εξετάσεις και αυξήθηκε ο αριθμός των εισακτέων.

Σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου για δύο χρονιές πραγματοποιήθηκε η δράση «Πρόλογος» με ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών και με στόχο να συμβάλουν στην εξοικείωση του κοινού με τους κώδικες των σύγχρονων παραστάσεων και στη μεγαλύτερη απόλαυση των πρωτοποριακών παραγωγών που παρουσιάζονται, προετοιμάζοντας το κοινό πριν την έναρξη της παράστασης.

Στο πλαίσιο λειτουργίας του νέου Προγράμματος οργανώθηκε μια σειρά από διαδικτυακά Σεμινάρια-Επιστημονικές Συναντήσεις του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) σε Επιστημονική επιμέλεια και συντονισμό του καθηγητή Γ. Π. Πεφάνη. [Βλ. σχετικά: http://drama-performance-education.theatre.uoa.gr](http://drama-performance-education.theatre.uoa.gr)

13. Αναμόρφωση Γραμματείας

Έχει προγραμματιστεί η αναμόρφωση της Γραμματείας με ανακαίνιση του χώρου.

14. Αίτημα για Θεατρικό κτήριο

Η Φιλοσοφική δείχνει ότι έχει φθάσει στα όριά της ως προς την παροχή χώρων στο Τμήμα. Σε συνεργασία με την Κοσμητεία έχει προγραμματιστεί να δοθεί στο Τμήμα ο χώρος των παρασκηνίων της Aula. Ωστόσο δεν είναι αρκετός αυτός ο χώρος για τις ανάγκες του Τμήματος. Σε επιστολή που έθεσα υπόψη στον πρύτανη κατά τη συνάντησή μου τον Φεβρουάριο του 2022 η θεατρική αίθουσα κατείχε κεντρική θέση στα αιτήματα του Τμήματος, τα οποία υπέβαλα κατόπιν των υποδείξεων των συναδέλφων.

Συγκεκριμένα, υποστήριξα πως το Τμήμα από την ίδρυσή του δεν έχει ειδικό σκηνικό χώρο για εργασία, πειραματισμό και παρουσιάσεις, που θα διαφοροποιείται από τις τυπικές αίθουσες και αμφιθέατρα. Ζητούμενο: ένα κτήριο που να έχει δηλαδή τη λογική του χώρου που είναι προορισμένος για performance είτε αυτή είναι δημιουργία των φοιτητών είτε καλεσμένων καλλιτεχνών. Πιθανότατα ο χώρος αυτός μπορεί να είναι εκτός Φιλοσοφικής Σχολής, στο κέντρο της πόλης. Θα μπορούσε να μας παραχωρηθεί ένας χώρος, από την περιουσία του ΕΚΠΑ, προκειμένου να μεταμορφωθεί σε θέατρο. Μπορεί να είναι οποιοσδήποτε χώρος. Από νεοκλασικό κτήριο, μέχρι κινηματογράφος ή συνεργείο αυτοκινήτων. Υποστήριξα πως αυτός ο χώρος αν μας παραχωρηθεί μπορούμε να αναλάβουμε στη συνέχεια υπεύθυνα να τον μεταποιήσουμε (με χορηγίες που μπορούμε να αποκτήσουμε) σε σκηνικό, πλήρως εξοπλισμένο, χώρο, σε ένα κτίσμα που θα είναι υπερήφανο το ΕΚΠΑ. Με την προοπτική αυτή το Τμήμα μας θα συμβάλει εξαιρετικά στην εξωστρέφεια του ΕΚΠΑ, αφού θα μπορεί να φιλοξενεί δρώμενα, παραστάσεις και εκδηλώσεις μείζονος καλλιτεχνικής αξίας που θα είναι ανοιχτές στην κοινωνία. Ένα νέο θέατρο θα εξυπηρετήσει πάγιες λειτουργικές και διδακτικές ανάγκες του Τμήματος, θα αναδείξει την ιδιοσυστασία του και θα είναι επένδυση για το μέλλον του ΕΚΠΑ.

15. Αποτίμηση-Προτάσεις

Βαδίζοντας στα ίχνη των σεβαστών ιδρυτών και προηγούμενων προέδρων του Τμήματος καταφέραμε να αντιμετωπίσουμε το συλλογικό τραύμα της πανδημίας, μέσα από την έρευνα και τη διδασκαλία, να έλθουμε πιο κοντά και να συνδεθούμε με εκπαιδευτικούς και καλλιτεχνικούς οργανισμούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Αντικρίζω το μέλλον του Τμήματος, πέρα από τη δική μου παρουσία που είχε, έτσι κι αλλιώς, μικρή περιορισμένη διάρκεια. Είμαι πολύ χαρούμενος που πετύχαμε πολλά με πρωτοβουλίες και δράσεις, συχνά σε συνεργασία με την Κοσμητεία της Φιλοσοφικής Σχολής και με άξονα πολιτικές ποιότητας διεθνών προτύπων. Παρά τη στέρηση για μεγάλο διάστημα της διά ζώσης διδασκαλίας, η διετία 2020-2022 διακρίθηκε για το περιβάλλον που δημιουργήθηκε που ευνόησε τη μελέτη, την επιστημονική έρευνα, την έμπνευση, τον πειραματισμό και την καλλιτεχνική δημιουργία διδασκόντων και φοιτητών, τη συλλογικότητα και την επικοινωνία. Δόθηκε χώρος συνεργασίας και καλλιέργειας της φαντασίας, στην κριτική και όλοι αποκτήσαμε βιώματα πολύτιμα για αποφάσεις ζωής και το κοινό καλό.

Ωστόσο, θα ήταν μεγάλο λάθος η επανάπαυση και ο εφησυχασμός μας. Στα δύο δύσκολα χρόνια της πανδημίας για το θέατρο και το πανεπιστήμιο το Τμήμα μας διακρίθηκε για την εξωστρέφειά του, δίνοντας βήμα σε σπουδαίους καλλιτέχνες και νέους συνεργάτες διδάσκοντες και συνεχίζοντας την παράδοση των επιστημονικών συνεδρίων και των συνεργασιών. Προστέθηκαν νέα μαθήματα που εμπλούτισαν ουσιαστικά το Πρόγραμμα για τα οποία η ανατροφοδότηση από τους φοιτητές είναι θετική κι ελπιδοφόρα. Τώρα τι κάνουμε; Πώς προχωράμε;

Πολύχρονη συζήτηση για αναθεώρηση του Προγράμματος

Πιστεύω ότι το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών χρειάζεται αναθεώρηση. Και αυτό είναι σοβαρό. Στην **τελευταία Πρόταση Ακαδημαϊκής Πιστοποίησης Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών** του Τμήματος (αρχείο B1 18 Απριλίου 2019) υπάρχουν ειδικές αναφορές στο κεφάλαιο για την εσωτερική αξιολόγηση του Προγράμματος για το ζήτημα αυτό (σελ. 45, 46), για το οποίο είχε συγκροτηθεί **ειδική Επιτροπή Αναμόρφωσης του ΠΠΣ το 2012-13**. Στο πλαίσιο αυτό αυξήθηκαν τα μαθήματα επιλογής από 6 σε 11, ενώ εν τω μεταξύ προστέθηκε ένα (1) ακόμη μάθημα επιλογής στα απαιτούμενα για τη λήψη του πτυχίου, που ήταν πλέον δώδεκα (12). Σε μια δεύτερη φάση (2014-2015) συνεχίστηκε η συζήτηση για την αναμόρφωση του Προγράμματος και διαμορφώθηκε τελική πρόταση αλλαγής της αναλογίας μεταξύ υποχρεωτικών και επιλεγόμενων μαθημάτων (37 προς 21). Η πρόταση αυτή για ριζική αλλαγή της αναλογίας δεν έχει μέχρι σήμερα επικυρωθεί, ωστόσο, κατόπιν των παραπάνω συζητήσεων, η αναλογία υποχρεωτικών/ επιλεγόμενων μαθημάτων άλλαξε από 52/6 σε 48 /12 και συζητήθηκε η μελλοντική αλλαγή της αναλογίας με σχετική αύξηση των επιλεγόμενων μαθημάτων. Το 2022, έχουμε καταλήξει ως Τμήμα πως για τη λήψη πτυχίου απαιτούνται 41 υποχρεωτικά και 14 επιλογής.

Βλ. Προαπαιτούμενα για το πτυχίο

https://www.theatre.uoa.gr/spoydes/proptychiakes_spoyses/proapaitoymena_gia_to_ptychio/

Με βάση τα παραπάνω υπάρχει μια **διαρκής συζήτηση για τον εκσυγχρονισμό στο Πρόγραμμα Σπουδών** και η οποία συνεχίζεται άτυπα μεταξύ της κοινότητάς μας. Θεωρώ ότι αυτή η συζήτηση είναι ανάγκη να συνεχιστεί και να γίνει ανοιχτά και θεσμικά. Δεν αρκούν απλώς προσθαφαιρέσεις μαθημάτων αλλά χρειάζεται κάτι βαθύτερο και ουσιαστικότερο που θα ανοίξει τον δρόμο για τη συνεχή βελτίωση του χαρακτήρα του Τμήματος ακαδημαϊκά, επαγγελματικά και κοινωνικά. Θυμίζω και πάλι ότι έχει καταγραφεί στην τελευταία πρόταση της πιστοποίησης (σελ. 45) η συζήτηση για την πρόταση δημιουργίας τομέων και ανάλογων κατευθύνσεων. Συγκεκριμένα: : **i. Θεωρίας και Ιστορίας του Δράματος ii. Θεωρίας και Πρακτικής των Παραστατικών Τεχνών iii. Θεάτρου στην Εκπαίδευση**. Μάλιστα στην πρόταση πιστοποίησης υπήρχε η διατύπωση πως το γεγονός για τη δημιουργία Τομέων και ανάλογων κατευθύνσεων «είναι πολύ πιθανό, όταν το ζήτημα ωριμάσει και οι ευρύτερες και ειδικότερες ανάγκες το απαιτήσουν, να εξεταστεί σε νέα και ριζική βάση».

Πιστεύω ότι βρισκόμαστε σε μια συγκυρία που πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα με κριτήριο το μέλλον του Τμήματος. Αυτό ενισχύεται με δεδομένο την παρουσία νέων συναδέλφων στο Τμήμα (με γνωστικά αντικείμενα όπως διδακτικής του θεάτρου, σκηνογραφίας κ.ά.), τριών νέων μελών ΕΔΙΠ-ΕΕΠ και την αναμενόμενη άφιξη ακόμη δύο νέων συναδέλφων στα γνωστικά αντικείμενα της ευρωπαϊκής δραματολογίας και του χορού, αλλά και δύο ακόμη νέων μελών ΕΕΠ. Η συζήτηση αυτή θα καθορίσει και τις **προτεραιότητες για τα γνωστικά αντικείμενα των νέων θέσεων** που θα έλθουν.

Το αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σπουδών πέρα από τον επιστημονικό και εκπαιδευτικό του χαρακτήρα, θα πρέπει να κάνει σαφές στους φοιτητές, αλλά και στους ενδιαφερόμενους να σπουδάσουν στο Τμήμα, πως **εκτός από το θέατρο στην εκπαίδευση, υπάρχουν και άλλοι χώροι εργασίας που μπορούν να προσανατολιστούν**. Αυτή τη στιγμή το πλέον ορατό ως επάγγελμα είναι, κυρίως, η διδασκαλία των θεατρολόγων στο σχολείο. Με τον ίδιο τρόπο και με τόση σαφήνεια χρειάζεται να φανούν και οι άλλοι επαγγελματικοί χώροι που συνδέονται με την πρακτική του θεάτρου, τη θεατρολογική έρευνα αλλά και τους χώρους του πολιτισμού ευρύτερα, όπου οι θεατρολόγοι μπορούν να απορροφηθούν επαγγελματικά. Μετά από τη μακρόχρονη θητεία μου στο Τμήμα, εκτιμώ ότι χρειάζεται να δει με περισσότερη προσοχή το Τμήμα όσα ζητήματα σχετίζονται με επαγγελματικές διεξόδους των θεατρολόγων.

Επιπλέον, το νέο Πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να δώσει **έμφαση στη σύνδεση με τα σύγχρονα θεατρικά δρώμενα**, με τη σκηνική πράξη που συμβαίνει δίπλα μας στην Ελλάδα και το εξωτερικό και μας αφορά. Δεν μπορούμε να ζούμε στο σήμερα και να μην έχουμε ζωτική επαφή ως Τμήμα με όσα συμβαίνουν στο θέατρο σήμερα είτε στο επίπεδο παρακολούθησης παραστάσεων είτε σε συνεργασίες και προγράμματα. Αυτό σημαίνει **μεγαλύτερο άνοιγμα στους καλλιτέχνες και δημιουργούς του θεάτρου**, αλλά και **στενή σύνδεση με θεατρικούς οργανισμούς, όπως το Εθνικό Θέατρο**. Ήδη το Τμήμα μας συνεργάζεται με το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου για δεύτερη χρονιά, αντλώντας φοιτητές από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα με ειδική προκήρυξη για τον θεσμό «Πρόλογος». Χρειάζεται κάτι περισσότερο και από την Πρακτική άσκηση των φοιτητών στη σχέση μας με τους εταίρους μας από τον χώρο του πολιτισμού.

Πρόταση για κατευθύνσεις

Στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου που επισυνάπτεται μαζί με τον απολογισμό υπάρχει η **καταγραφή απαντήσεων 60 φοιτητών που ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους το 2021-2022**. Οι απαντήσεις περιλαμβάνουν εξαιρετικά σχόλια για την ποιότητα των σπουδών, αλλά και κριτική για βελτίωση του Προγράμματος. Οφείλουμε να τις μελετήσουμε προσεκτικά γιατί υπάρχει ένα σοβαρό αντιπροσωπευτικό δείγμα της ολικής εμπειρίας με το Τμήμα των πρόσφατων αποφοίτων μας. Όπως θα δείτε υπάρχει μια σειρά από προτάσεις και συχνά επαναλαμβάνεται το αίτημα για περισσότερα πρακτικά μαθήματα και σύνδεση των σπουδών με την επαγγελματική σταδιοδρομία των αποφοίτων. Ειδικά, αξιολογώντας τις απαντήσεις στην τελευταία ελεύθερη

ερώτηση ο στατιστικολόγος που ανέλυσε την εγκυρότητα και τη σημασία των απαντήσεων, κύριος Πουλιάκης, επισημαίνει:

«Τα διάφορα σχόλια και απόψεις που εξέφρασαν οι ερωτηθέντες είναι ιδιαίτερα σημαντικά δεδομένου ότι εκφράζουν απόψεις που ενδεχομένως δεν καλύπτονται από τις ερωτήσεις αλλά συνεισφέρουν και με ιδέες για την βελτίωση του ΠΣ αλλά και του Τμήματος γενικότερα. Οι διαφορετικές απαντήσεις συνοψίζονται στο Παράρτημα Α: Απαντήσεις στην ελεύθερη ερώτηση. Στη συνέχεια έγινε προσπάθεια αποδελτίωσης και ομαδοποίησης των διαφορετικών απαντήσεων που δόθηκαν.

Από τους 60 συμμετέχοντες οι 59 (ποσοστό 98%) έγραψαν τα σχόλια τους ανοιχτή ερώτηση, κάποιες μάλιστα έγραψαν εκτενή σχόλια που χρειάστηκαν πολύ χρόνο και σκέψη (κατ' εκτίμηση πρέπει να αφιερώθηκαν από 3 -30 λεπτά για τη συγγραφή των σχολίων) κάτι που ενισχύει ακόμα περισσότερο την εγκυρότητα των απαντήσεων.

Η αποδελτίωση των απαντήσεων οδηγεί στους κάτωθι άξονες, σημαντικό να αναφερθεί πως δεν έχει νόημα η μεγαλύτερη ανάλυση/ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων:

1. Έκφραση θετικών σχολίων για το υψηλό επίπεδο σπουδών, το ΠΣ και την επάρκειά του και ευχαριστίες προς το τμήμα: 44 ερωτηθέντες
2. Έκφραση θετικών σχολίων για διδάσκοντες είτε γενικά είτε ονομαστικά: 18 ερωτηθέντες
3. Λιγότερο όγκο μαθημάτων αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις να αυξηθεί η διάρκεια στα πέντε έτη: 5 ερωτηθέντες
4. Περισσότερα στοιχεία που συνδέουν με επαγγελματική κατεύθυνση αποκατάσταση: 6 ερωτηθέντες
5. Περισσότερη πρακτικά μαθήματα: 16 ερωτηθέντες
6. Κάποιες από τις ιδέες για τροποποιήσεις:
 - έμφαση σε Ιστορία της τέχνης, δραματολογία
 - Περισσότερες εργασίες
 - Περισσότερη Φιλοσοφία
 - Περισσότερη υποκριτική
 - Πιο νωρίς η μεθοδολογία της θεατρικής έρευνας,
 - Σκηνογραφία και κατασκευή ενδυμάτων, σκηνοθεσία, υποκριτική, θεωρία και φιλοσοφία του θεάτρου, η θεατρική αρχιτεκτονική
 - Δυνατότητα κατευθύνσεων π.χ. "Θεωρητική ή Πρακτική"
 - Θεατρική πράξη και να ερχόμασταν περισσότερο σε επαφή με επαγγελματίες καλλιτέχνες ή θεατρολόγους, θεατρολογία.
 - Να υπάρχει θεωρητικός τομέας, εκπαιδευτικός τομέας και τομείς του θεάτρου σχετικοί με τη σκηνοθεσία, τη σκηνογραφία, την ενδυματολογία, το φωτισμό και την ηχοληψία ακόμα και τη σχέση του θεάτρου με τους πολιτιστικούς φορείς όπως με τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τους
 - κατεύθυνση (πχ παιδαγωγικά, δραματολογία, ιστορικός, πολιτισμός κλπ)
 - πώς γράφεις κριτική για μία παράσταση υποχρεωτικό, υποκριτική, ορθοφωνία
7. Άλλα στοιχεία
 - Βοηθητική γραμματεία
 - Δυνατότητα γραπτής εξέτασης
 - Ενημέρωση φοιτητών εξαρχής
 - Μεγαλύτερη υποστήριξη και ευελιξία για τους εργαζόμενους φοιτητές
 - Το πρόγραμμα σπουδών αλλάζει αρκετά συχνά
 - μετά το πέρας των σπουδών να παρέχονταν οι δυνατότητες για υποτροφίες.»

Όλα αυτά θα πρέπει να συνδυαστούν με τα **πορίσματα των δύο εξωτερικών αξιολογήσεων του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών**, ώστε να μπορέσουν να αλλάξουν όσα πρέπει να αλλάξουν και να διατηρηθούν σταθερά όσα αξίζουν να μείνουν στη μελλοντική πορεία του Τμήματος για πρόοδο, καθώς και στην προσαρμογή του στα μεγάλα ζητούμενα των θεατρικών σπουδών, όπως εμφανίζονται σε Ευρώπη και Αμερική. Σε μια τέτοια προοπτική **επιβάλλεται ο διάλογος με τους φοιτητές και τους αποφοίτους**, αλλά με και τους **κοινωνικούς και καλλιτεχνικούς εταίρους** του Τμήματος, προκειμένου να δει η κοινότητα του Τμήματος μαζί με όλα τα μέλη της τι χρειάζεται για μια αναθεώρηση κι εκσυγχρονισμό του Προγράμματος Σπουδών.

Αναμφίβολα, η αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών ήταν ένα αίτημα στο Τμήμα εδώ και μια δεκαετία αλλά και των εξωτερικών αξιολογήσεων. Αυτό, κατά τη γνώμη μου, που βασίζεται στα 32 χρόνια εμπειρίας και υπηρεσίας μου στο Τμήμα, σημαίνει **ανακατανομή μαθημάτων**, ένα νοικοκύρεμα και τάξη, δίχως να χρειάζεται απαραίτητα δημιουργία τομέων, ώστε να έχουμε ένα βασικό κορμό υποχρεωτικών μαθημάτων με ιστορίες θεάτρου και θεωρία. Ακολούθως, στο 5ο εξάμηνο, να μπορούν να επιλέγουν οι φοιτητές την κατεύθυνση που τους ταιριάζει. Κι αν κάποιος δεν θέλει κατεύθυνση θα μπορούσε να μην επιλέγει κάποια κατεύθυνση, ώστε όλοι να μπορούν να κάνουν την καλύτερη επιλογή για τον εαυτό τους. Ήδη με την πρακτική και με την πτυχιακή εργασία οι φοιτητές μας επιλέγουν μια άτυπη κατεύθυνση. Ας δώσουμε, επιτέλους, μια ταυτότητα στον φοιτητή. Ας φανταστούμε πώς θα θέλαμε να είναι στο μέλλον. Οι φοιτητές/τριες θα μπορούσαν να επιλέξουν κι έτσι να αποκτήσουν **μία ελάχισσONA εξειδίκευση (πέρα από τη μείζονα της θεατρολογίας)** σε κάποιο πεδίο που τους/τις ενδιαφέρει, αποκτώντας ένα πολύτιμο προβάδισμα όσον αφορά και στα εργασιακά προσόντα, και στο εύρος επιλογών τους για μεταπτυχιακές σπουδές. **Στόχος: εμπάθυνση και ανάπτυξη ειδικότερων επιστημονικών γνώσεων καθώς και απόκτηση ερευνητικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων.**

Για όλα αυτά απαιτείται διάλογος για να μπορέσει να βρεθεί από κοινού τι ακριβώς θέλει το Τμήμα. Υπάρχουν οι απόψεις της εξωτερικής αξιολόγησης κι έχουν καταγραφεί οι εκτιμήσεις των πρόσφατων πτυχιούχων. Σε ένα πλαίσιο στρατηγικής και ανάπτυξής του αξίζει να επανεκτιμηθεί η αποστολή του Τμήματος στην κοινωνία, αλλά και οι στόχοι και οι προοπτικές του με ανοιχτό πνεύμα και διάθεση εξωστρέφειας, αποβάλλοντας προσωπικούς δισταγμούς και φόβους.

Οι απόψεις των ορκιζόμενων φοιτητών-τριών του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ.

Στατιστική ανάλυση σε 60 ερωτηματολόγια σχετικά με το
Πρόγραμμα Σπουδών.

Έκδοση 0.5

**Β' Εργαστήριο Παθολογικής Ανατομικής
Εθνικόν και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Π.Γ.Ν. «ΑΤΤΙΚΟΝ»**

Διαβάθμιση: **Εμπιστευτικό**

Πίνακας Αποδεκτών

A/A	Ονοματεπώνυμο	Φορέας
1	Ι. Βιβιλάκης	Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, ΕΚΠΑ
2	Α. Πουλιάκης	Β' Εργαστήριο Παθολογικής Ανατομικής, ΕΚΠΑ
3		
4		

Πίνακας παρακολούθησης αλλαγών

Έκδοση	Ημερομηνία	Περιγραφή τροποποίησης	Από
0.1	2022-05-21	Δόμηση εγγράφου	A. Πουλιάκη
0.2	2022-05-22	Μεταβλητές και ονοματοδοσία, δόμηση ομάδων	A. Πουλιάκη
0.3	2022-05-23	Επεξεργασία για ομάδες 1-3	A. Πουλιάκη
0.4	2022-05-24	Επεξεργασία για ομάδα 4-5	A. Πουλιάκη
0.5	2022-05-25	Ελεύθερη ερώτηση	A. Πουλιάκη

Στοιχεία επικοινωνίας:

Δρ. Αβραάμ Πουλιάκης

Β' Εργαστήριο Παθολογικής Ανατομικής,

Ιατρική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ρίμινι 1, Χαϊδάρι

T.K. 124 64

Τηλ.: +30 210 5831942

Κιν.: +30 6972846977

e-mail: apou1967@gmail.com, apouliak@med.uoa.gr

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	23
2. Εργαλεία και στόχος της στατιστικής ανάλυσης.....	24
3. Δεδομένα που συλλέχθηκαν ονομασία τους στη μελέτη και ομαδοποίηση	25
4. Στατιστική ανάλυση - Αποτελέσματα	27
4.1. Ομάδα 1: Πρόγραμμα σπουδών	27
4.2. Ομάδα 2: Ενίσχυση δεξιοτήτων	28
4.3. Ομάδα 3: Ενίσχυση άλλων ικανοτήτων	28
4.4. Ομάδα 4: Επαγγελματική σταδιοδρομία, προσωπικό και άλλες υπηρεσίες.....	29
4.5. Ομάδα 5: Δημογραφικά, πληροφορίες για τις σπουδές και αξιολόγηση του ερωτηματολογίου	30
4.5.1. Φύλο.....	31
4.5.2. Τρόπος εισαγωγής στο τμήμα.....	31
4.5.3. Έτος αποφοίτησης.....	32
4.5.4. Βαθμός πτυχίου	33
4.5.5. Χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου	35
4.6. Αποτελέσματα από την ανοιχτή ερώτηση	36
5. Βιβλιογραφία	38
Παράρτημα Α: Απαντήσεις στην ελεύθερη ερώτηση	39

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Ονοματοδοσία μεταβλητών που συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν.	26
Πίνακας 2: Απαντήσεις της πρώτης ομάδας ερωτήσεων. Τα ποσοστά είναι υπολογισμένα χωρίς τις απαντήσεις ΔΞ/ΔΑ (δεν ξέρω/δεν απαντώ).	27
Πίνακας 3: Απαντήσεις της δεύτερης ομάδας ερωτήσεων.	28
Πίνακας 4: Απαντήσεις της τρίτης ομάδας ερωτήσεων.....	29
Πίνακας 5: Απαντήσεις της τέταρτης ομάδας ερωτήσεων.	30
Πίνακας 6: Κατανομή του φύλου των συμμετεχόντων	31
Πίνακας 7: Τρόπος εισαγωγής στο τμήμα	31
Πίνακας 8: Έτος αποφοίτησης	32
Πίνακας 9: Βαθμός πτυχίου	33
Πίνακας 10: Πίνακας αποτελεσμάτων για την χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου	35

Κατάλογος σχημάτων

Σχήμα 1: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της πρώτης ομάδας.....	27
Σχήμα 2: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της δεύτερης ομάδας.....	28
Σχήμα 3: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της τρίτης ομάδας.....	29
Σχήμα 4: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της τρίτης ομάδας.....	30
Σχήμα 5: Διάγραμμα με το φύλο των συμμετεχόντων στη μελέτη	31
Σχήμα 6: Διάγραμμα με τον τρόπο εισαγωγής στο τμήμα	32
Σχήμα 7: Διάγραμμα με το έτος αποφοίτησης	33
Σχήμα 8: Διάγραμμα με τον βαθμό πτυχίου	34
Σχήμα 9: Διάγραμμα με τις απαντήσεις για την χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου	35

1. Εισαγωγή

Στην παρούσα στατιστική ανάλυση αναλύονται τα αποτελέσματα από 60 ερωτηματολόγια που συμπλήρωσαν οι ορκιζόμενοι/ες φοιτητές/τριες του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ κατά τα έτη 2021 και 2022.

Υπήρξαν δύο ορκωμοσίες: α) Ορκωμοσία 17/12/2021 στην οποία Ορκίστηκαν 65 και β) Ορκωμοσία 15/4/2022: στην οποία Ορκίστηκαν 24. Συνολικά λοιπόν από τους 89 Ορκισθέντες συμπληρώθηκε το ερωτηματολόγιο από 60 φοιτητές/τριες το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό συμμετοχής 67.4% (95% ΔΕ: 56.6-76.8%). Αντίστοιχα το περιθώριο σφάλματος της μελέτης αυτής είναι σχετικά μικρό, συγκεκριμένα 7% για ΔΕ 95% ή ενώ 10% για ΔΕ: 99%.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα εργαλεία και η μέθοδος της στατιστικής ανάλυση και εν συνεχεία οι μεταβλητές (ερωτήσεις) που μελετήθηκαν και τα αποτελέσματα.

2. Εργαλεία και στόχος της στατιστικής ανάλυσης

Τα δεδομένα εξάχθηκαν σε αρχείο CSV (Comma Separated Values) από την ηλεκτρονική πλατφόρμα Google Docs που χρησιμοποιήθηκε (<https://docs.google.com/forms/d/1KyaZlqJGcCb3wFK-3X53xwZCzaZD4BqURLQym8Hmt6k/edit>) και εισήχθησαν στο λογισμικό Microsoft Excel ώστε σε κάθε στήλη να αντιστοιχεί μία μετρούμενη παράμετρος και κάθε γραμμή στα δεδομένα ενός ερωτηματολογίου. Με αυτό το τύπο καταγραφής διευκολύνεται η εξαγωγή συγκεντρωτικών στοιχείων για τη μελέτη των δεδομένων. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το πακέτο λογισμικού SAS 9.4 for Windows (SAS Institute Inc. NC, USA) (DiMaggio, 2013; SAS Institute, 2014) καθώς και με τη βοήθεια του προγράμματος Excel 2007 for Windows (Microsoft corporation). Για την περιγραφική στατιστική δεδομένου ότι υπήρχαν μόνο κατηγορικά δεδομένα παρουσιάζεται η συχνότητα εμφάνισης (frequency) και το ποσοστό που αντιστοιχεί.

3. Δεδομένα που συλλέχθηκαν ονομασία τους στη μελέτη και ομαδοποίηση

Συγκεντρωτικά τα δεδομένα που συλλέχθηκαν βάσει των ερωτήσεων και που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 1). Κάθε μεταβλητή έλαβε ένα μοναδικό όνομα με λατινικούς χαρακτήρες και συνδέθηκε με μια περιγραφική επεξήγηση. Πρακτικά το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει **κλειστές ερωτήσεις τύπου Likert** με διαβάθμιση: (Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα πολύ), αλλά και δυνατότητα απάντησης: «Δεν ξέρω/δεν απαντώ», **ερωτήσεις για τα δημογραφικά και στοιχεία φοίτησης** και τέλος **μια ανοιχτή ερώτηση**. Μπορούμε να συμπεράνουμε πως το ερωτηματολόγιο έχει έξι ομάδες ερωτήσεων:

1. Πρόγραμμα σπουδών → Ερωτήσεις Q1-Q5 (βλ. πίνακα) που αφορούν το Πρόγραμμα Σπουδών τόσο σαν σχεδιασμό όσο και σαν υλοποίηση
2. Ενίσχυση δεξιοτήτων → Ερώτηση Q6 σκέλη α ως d, τέσσερις ερωτήσεις για τις ακόλουθες δεξιότητες α) Γραπτή επικοινωνία, β) Προφορική επικοινωνία γ) Σχεδιασμός και Οργάνωση και δ) Ανάλυση και επίλυση προβλημάτων
3. Ενίσχυση άλλων ικανοτήτων → Ερώτηση Q7 σκέλη α ως ε, πέντε ερωτήσεις για την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων όπως: α) Κριτική σκέψη β) Ομαδικό πνεύμα συνεργασίας γ) δεξιότητες διαχείρισης χρόνου δ) καλλιέργεια ενσυναίσθησης και ε) υπευθυνότητα
4. Επαγγελματική κατεύθυνση, προσωπικό άλλες υπηρεσίες → Περιλαμβάνει τις ερωτήσεις με αρίθμηση Q8-Q13 για την σχέση του προγράμματος με την επαγγελματική σταδιοδρομία, το προσωπικό (εκπαιδευτικό και διοικητικό) και τις υποστηρικτικές υπηρεσίες, υποδομές, οικονομική ενίσχυση. Η τέταρτη ομάδα ερωτήσεων είναι αρκετά ετερογενής και πρακτικά στοχεύει στην οργάνωση για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων
5. Δημογραφικά στοιχεία φοίτησης → Οι ερωτήσεις Q14-Q18 σχετικά με το φύλλο, στοιχεία της φοίτησης και αξιολόγηση του ερωτηματολογίου
6. Μια ελεύθερη ερώτηση (Q19) για την ίδια άποψη των συμμετεχόντων.

	Όνομα μεταβλητής	Περιγραφή μεταβλητής
	ID	ΑΑ του ερωτηματολογίου
Πρόγραμμα σπουδών	Q01_Aims	Οι στόχοι του Προγράμματος Σπουδών έχουν επιτευχθεί πλήρως.
	Q02_Content	Το περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες μου
	Q03_Parallel	Το Πρόγραμμα Σπουδών περιλάμβανε, παράλληλες με τα μαθήματα, δραστηριότητες εκτός Τμήματος (πχ. παρακολούθηση παραστάσεων, επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.).
	Q04_Presure	Ο φόρτος εργασίας του Προγράμματος Σπουδών ήταν υπερβολικός και μου προκαλούσε μεγάλη πίεση.
	Q05_Action	Το Πρόγραμμα Σπουδών συνδέει αποτελεσματικά τη θεωρία με την πράξη
Ενίσχυση δεξιοτήτων	Q06_a_Scripting	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: α. Γραπτή επικοινωνία
	Q06_b_Verbal	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: β. Προφορική επικοινωνία
	Q06_c_Design	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: γ. Σχεδιασμός και Οργάνωση
	Q06_d_Problems	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: δ. Ανάλυση και επίλυση προβλημάτων
Ενίσχυση άλλων ικανοτήτων	Q07_a_Thought	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: α. Κριτική σκέψη
	Q07_b_TeamWork	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: β. Ομαδικό πνεύμα συνεργασίας
	Q07_c_TimeManagement	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: γ. δεξιότητες διαχείρισης χρόνου
	Q07_d_Empathy	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: δ. καλλιέργεια ενσυναίσθησης
	Q07_e_Responsibility	Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: ε. υπευθυνότητα
Επάγγελμα προσωπικό άλλες υπηρεσίες	Q08_Career	Το Πρόγραμμα Σπουδών θα συμβάλει αποτελεσματικά στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία
	Q09_Trainers	Το εκπαιδευτικό προσωπικό εκπλήρωσε τους στόχους του Προγράμματος Σπουδών.
	Q10_Administrators	Το διοικητικό προσωπικό ήταν αποτελεσματικό στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας.
	Q11_Support	Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες του Ιδρύματος (πχ. βιβλιοθήκη) συνέβαλαν αποτελεσματικά στη μάθηση.
	Q12_Infrastructure	Η υλικοτεχνική υποδομή του Τμήματος ήταν επαρκής για τη λειτουργία του Προγράμματος Σπουδών.
	Q13_Grants	Παρέχονταν (από το Ίδρυμα ή το Τμήμα) υποτροφίες / επιχορηγήσεις στους φοιτητές σε περίπτωση οικονομικής δυσχέρειας.
Δημογραφικά στοιχεία φοίτησης	Q14_Gender	Φύλο
	Q15_SchoolEntry	Τρόπος Εισαγωγής στο Τμήμα
	Q16_GraduateYears	Έτος αποφοίτησης
	Q17_Degree	Ο βαθμός πτυχίου σας
	Q18_QuestionnaireUse	Πόσο χρήσιμο και πλήρες κρίνετε το παρόν ερωτηματολόγιο;
Σχόλια	Q19_Comments	Παρακαλούμε, καταθέστε τη δική σας άποψη για το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.

Πίνακας 1: Ονοματοδοσία μεταβλητών που συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν.

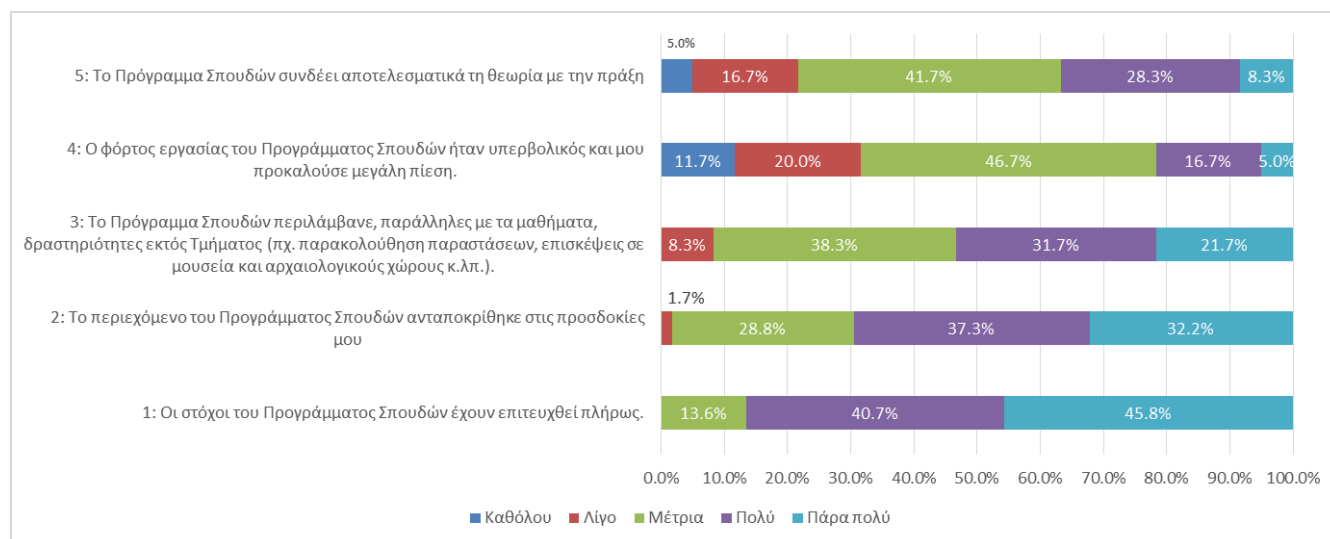
4. Στατιστική ανάλυση - Αποτελέσματα

5. Ομάδα 1: Πρόγραμμα σπουδών

Τα αποτελέσματα της πρώτης ομάδας ερωτήσεων παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα (Πίνακας 2) και το αντίστοιχο σχήμα (Σχήμα 1).

Ερώτηση	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΞ/ΔΑ	Σύνολο
1: Οι στόχοι του Προγράμματος Σπουδών έχουν επιτευχθεί πλήρως.	0 (0%)	0 (0%)	8 (13.6%)	24 (40.7%)	27 (45.8%)	1	60
2: Το περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες μου	0 (0%)	1 (1.7%)	17 (28.8%)	22 (37.3%)	19 (32.2%)	1	60
3: Το Πρόγραμμα Σπουδών περιλάμβανε, παράλληλες με τα μαθήματα, δραστηριότητες εκτός Τμήματος (πχ. παρακολούθηση παραστάσεων, επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους κ.λπ.).	0 (0%)	5 (8.3%)	23 (38.3%)	19 (31.7%)	13 (21.7%)	0	60
4: Ο φόρτος εργασίας του Προγράμματος Σπουδών ήταν υπερβολικός και μου προκαλούσε μεγάλη πίεση.	7 (11.7%)	12 (20%)	28 (46.7%)	10 (16.7%)	3 (5%)	0	60
5: Το Πρόγραμμα Σπουδών συνδέει αποτελεσματικά τη θεωρία με την πράξη	3 (5%)	10 (16.7%)	25 (41.7%)	17 (28.3%)	5 (8.3%)	0	60

Πίνακας 2: Απαντήσεις της πρώτης ομάδας ερωτήσεων. Τα ποσοστά είναι υπολογισμένα χωρίς τις απαντήσεις ΔΞ/ΔΑ (δεν ξέρω/δεν απαντώ).

Σχήμα 1: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της πρώτης ομάδας.

Συμπερασματικά: πλέον του 85% δήλωσαν ότι οι στόχοι του προγράμματος σπουδών επιτευχθήκαν είτε πολύ είτε πάρα πολύ, και κανένας δεν δήλωσε λίγο ή καθόλου ενώ ποσοστό 1.6% δήλωσε μέτρια. Αντίστοιχα για την ερώτηση αν το **περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών** ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες, σε ποσοστό 69% συμφώνησαν (δηλαδή δήλωσαν πολύ ή πάρα πολύ) ενώ μέτρια δήλωσε ποσοστό 29%. 52% συμφωνούν (είτε πολύ είτε πάρα πολύ) ότι υπήρχαν **παράλληλες δραστηριότητες** ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 8% δήλωσε πως θα ήθελε παραπάνω παράλληλες δραστηριότητες και ένα ποσό συμφωνεί μέτρια για το πλήθος των δραστηριοτήτων αυτών. Ποσοστό περίπου 22% συμφωνεί πολύ ή πάρα πολύ ότι **το πρόγραμμα σπουδών είχε υπερβολικό φόρτο** ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό (47%) δήλωσε ότι συμφωνεί μέτρια για αυτό. Τέλος 36% συμφωνεί πολύ ή

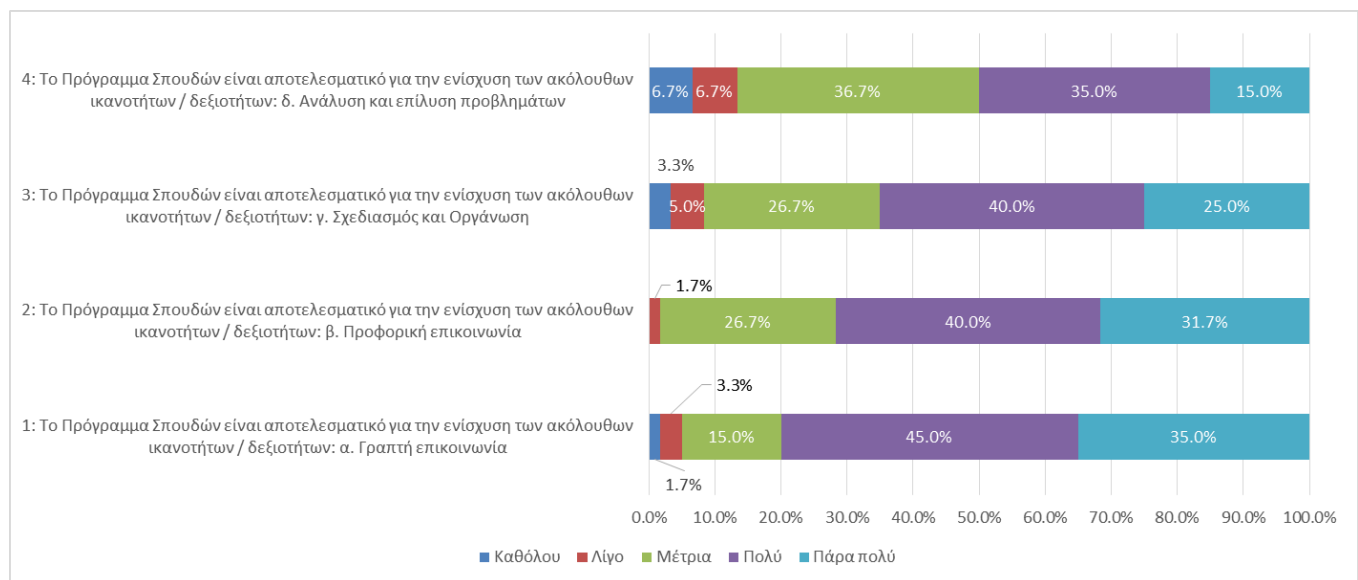
πάρα πολύ ότι το πρόγραμμα σπουδών **συνδέει αποτελεσματικά θεωρία με πράξη** ενώ ποσοστό 21% διαφωνεί.

6. Ομάδα 2: Ενίσχυση δεξιοτήτων

Τα αποτελέσματα της δεύτερης ομάδας ερωτήσεων σχετικά με την ανάπτυξη των τεσσάρων δεξιοτήτων τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον επόμενο πίνακα και σχήμα.

Ερώτηση	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΞ/ΔΑ	Σύνολο
1: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: α. Γραπτή επικοινωνία	1 (1.7%)	2 (3.3%)	9 (15%)	27 (45%)	21 (35%)	0	60
2: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: β. Προφορική επικοινωνία	0 (0%)	1 (1.7%)	16 (26.7%)	24 (40%)	19 (31.7%)	0	60
3: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: γ. Σχεδιασμός και Οργάνωση	2 (3.3%)	3 (5%)	16 (26.7%)	24 (40%)	15 (25%)	0	60
4: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση των ακόλουθων ικανοτήτων / δεξιοτήτων: δ. Ανάλυση και επίλυση προβλημάτων	4 (6.7%)	4 (6.7%)	22 (36.7%)	21 (35%)	9 (15%)	0	60

Πίνακας 3: Απαντήσεις της δεύτερης ομάδας ερωτήσεων.

Σχήμα 2: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της δεύτερης ομάδας.

Συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες **συμφωνούν πολύ ή πάρα πολύ** ότι το Πρόγραμμα σπουδών ήταν αποτελεσματικό για την **ενίσχυση των επόμενων ικανοτήτων/δεξιοτήτων**: α) Γραπτή επικοινωνία σε ποσοστό 80%, β) Προφορική επικοινωνία σε ποσοστό 72%, γ) Σχεδιασμός και οργάνωση σε ποσοστό 65% και δ) ανάλυση και επίλυση προβλημάτων σε ποσοστό 50%.

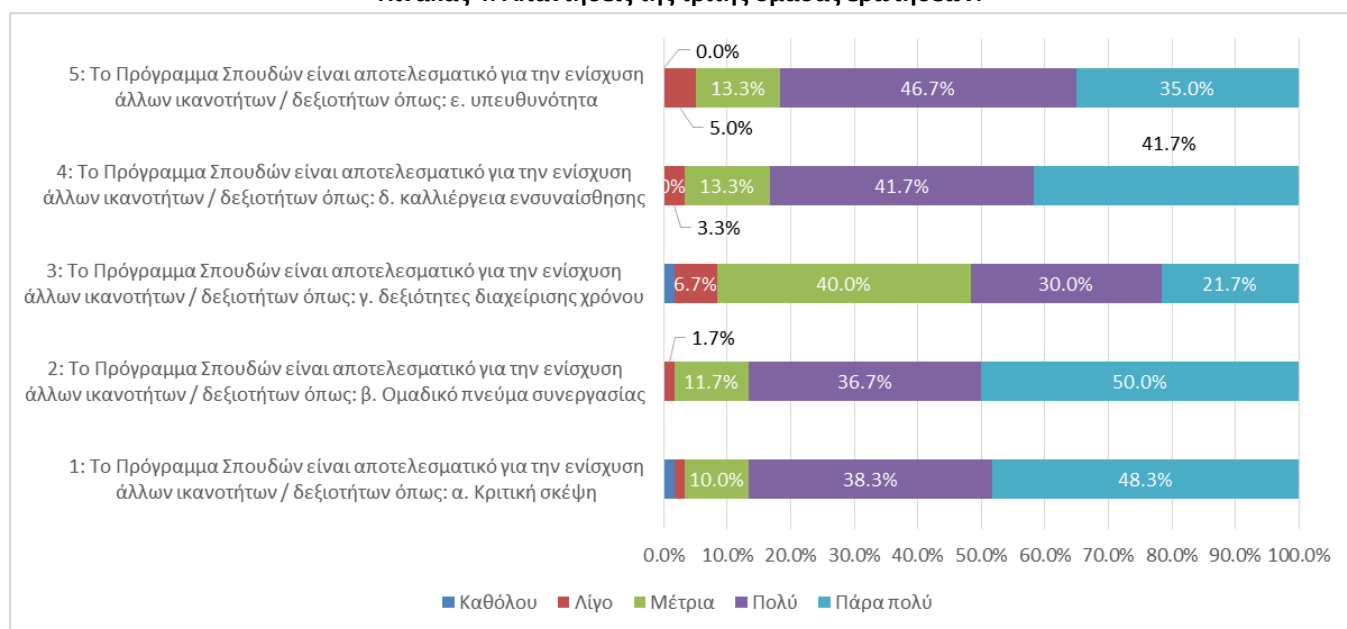
7. Ομάδα 3: Ενίσχυση άλλων ικανοτήτων

Παρόμοια με τα προηγούμενες αναλύσεις, τα αποτελέσματα της τρίτης ομάδας ερωτήσεων σχετικά με την ανάπτυξη των πέντε άλλων ικανοτήτων/δεξιοτήτων τα αποτελέσματα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στον επόμενο πίνακα και σχήμα.

Ερώτηση	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΞ/ΔΑ	Σύνολο
---------	---------	------	--------	------	-----------	-------	--------

1: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: α. Κριτική σκέψη	1 (1.7%)	1 (1.7%)	6 (10%)	23 (38.3%)	29 (48.3%)	0	60
2: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: β. Ομαδικό πνεύμα συνεργασίας	0 (0%)	1 (1.7%)	7 (11.7%)	22 (36.7%)	30 (50%)	0	60
3: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: γ. δεξιότητες διαχείρισης χρόνου	1 (1.7%)	4 (6.7%)	24 (40%)	18 (30%)	13 (21.7%)	0	60
4: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: δ. καλλιέργεια ενσυναίσθησης	0 (0%)	2 (3.3%)	8 (13.3%)	25 (41.7%)	25 (41.7%)	0	60
5: Το Πρόγραμμα Σπουδών είναι αποτελεσματικό για την ενίσχυση άλλων ικανοτήτων / δεξιοτήτων όπως: ε. υπευθυνότητα	0 (0%)	3 (5%)	8 (13.3%)	28 (46.7%)	21 (35%)	0	60

Πίνακας 4: Απαντήσεις της τρίτης ομάδας ερωτήσεων.

Σχήμα 3: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της τρίτης ομάδας.

Με βάση τα στατιστικά αποτελέσματα: α) περίπου 87 % θεωρούν πως ενισχύθηκε η κριτική σκέψη και ελάχιστοι διαφωνούν (3%) β) περίπου 87% θεωρεί πως ενισχύθηκε το ομαδικό πνεύμα και η συνεργασία και ένα μικρό ποσοστό σχεδόν 2% διαφωνεί με αυτή την άποψη γ) 52% θεωρεί ότι ενισχύθηκε η ικανότητά του για διαχείριση χρόνου ενώ 8% διαφωνεί και ένα μεγάλο μέρος 40% πρακτικά δηλώνει μέτρια συμφωνία δ) 83% πιστεύει πως βελτιώθηκε η ικανότητα ενσυναίσθησης και ένα μικρό ποσοστό 3% πιστεύει πως το Πρόγραμμα Σπουδών δεν βοήθησε προς αυτή την κατεύθυνση και ε) 82% πιστεύει πως το ΠΣ ενίσχυσε την υπευθυνότητα ενώ 5% διαφωνεί.

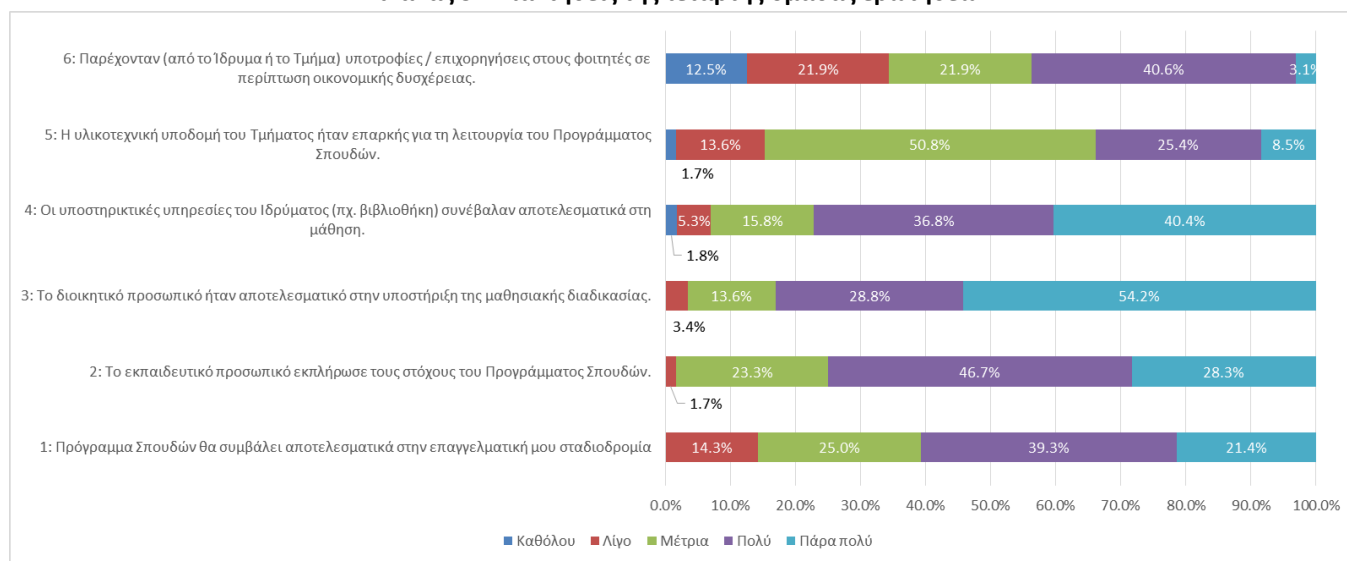
8. Ομάδα 4: Επαγγελματική σταδιοδρομία, προσωπικό και άλλες υπηρεσίες

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η τέταρτη ομάδα ερωτήσεων είναι αρκετά ετερογενής, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα και εικόνα.

Ερώτηση	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	ΔΞ/ΔΑ	Σύνολο
1: Πρόγραμμα Σπουδών θα συμβάλει αποτελεσματικά στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία	0 (0%)	8 (14.3%)	14 (25%)	22 (39.3%)	12 (21.4%)	4	60

2: Το εκπαιδευτικό προσωπικό εκπλήρωσε τους στόχους του Προγράμματος Σπουδών.	0 (0%)	1 (1.7%)	14 (23.3%)	28 (46.7%)	17 (28.3%)	0	60
3: Το διοικητικό προσωπικό ήταν αποτελεσματικό στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας.	0 (0%)	2 (3.4%)	8 (13.6%)	17 (28.8%)	32 (54.2%)	1	60
4: Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες του Ιδρύματος (πχ. βιβλιοθήκη) συνέβαλαν αποτελεσματικά στη μάθηση.	1 (1.8%)	3 (5.3%)	9 (15.8%)	21 (36.8%)	23 (40.4%)	3	60
5: Η υλικοτεχνική υποδομή του Τμήματος ήταν επαρκής για τη λειτουργία του Προγράμματος Σπουδών.	1 (1.7%)	8 (13.6%)	30 (50.8%)	15 (25.4%)	5 (8.5%)	1	60
6: Παρέχονταν (από το Ίδρυμα ή το Τμήμα) υποτροφίες / επιχορηγήσεις στους φοιτητές σε περίπτωση οικονομικής δυσχέρειας.	4 (12.5%)	7 (21.9%)	7 (21.9%)	13 (40.6%)	1 (3.1%)	28	60

Πίνακας 5: Απαντήσεις της τέταρτης ομάδας ερωτήσεων.

Σχήμα 4: Διάγραμμα με το ποσοστό απαντήσεων ανά διαθέσιμη επιλογή για κάθε μία ερώτηση της τρίτης ομάδας.

Τα **αποτελέσματα** αυτής της ομάδας ερωτήσεων **συνοψίζονται** ως ακολούθως: α) 61% θεωρούν πως το ΠΣ συμβάλει **αποτελεσματικά** στην επαγγελματική **σταδιοδρομία** και 14% συμφωνεί λίγο β) 75% πιστεύει πολύ ή πάρα πολύ πως το εκπαιδευτικό **προσωπικό** εκπλήρωσε τους **στόχους του ΠΣ** και **κανένας δεν διαφωνεί** γ) 83% συμφωνεί (πολύ ή πάρα πολύ) πως το **διοικητικό προσωπικό** ήταν **αποτελεσματικό** στην υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας δ) αναφορικά με τις **υποστηρικτικές** υπηρεσίες (πχ. βιβλιοθήκη) και στη συμβολή τους στη μάθηση, 62% συμφωνούν πολύ ή πάρα πολύ και 2% διαφωνεί ε) Ο βαθμός ισχυρής συμφωνίας είναι αρκετά μικρότερος (34%) όταν ερωτώνται για την **επάρκεια των υλικοτεχνικών υποδομών** ώστε να υποστηριχθεί το ΠΣ και 2% διαφωνεί. Τέλος στ) σχετικά με την παροχή (από το Ίδρυμα ή το Τμήμα) **υποτροφιών/επιχορηγήσεων** σε φοιτητές που αντιμετωπίζουν οικονομική **δυσχέρεια** υπήρχε σε μεγάλο βαθμό η απάντηση **ΔΞ/ΔΑ** (28 άτομα έδωσαν αυτή την απάντηση σχεδόν 50%), από τους υπόλοιπους, σχεδόν 13% απάντησε αρνητικά (δεν συμφωνεί καθόλου) ενώ το 44% συμφώνησε ισχυρά ότι παρέχεται τέτοιου είδους βοήθεια.

9. Ομάδα 5: Δημογραφικά, πληροφορίες για τις σπουδές και αξιολόγηση του ερωτηματολογίου

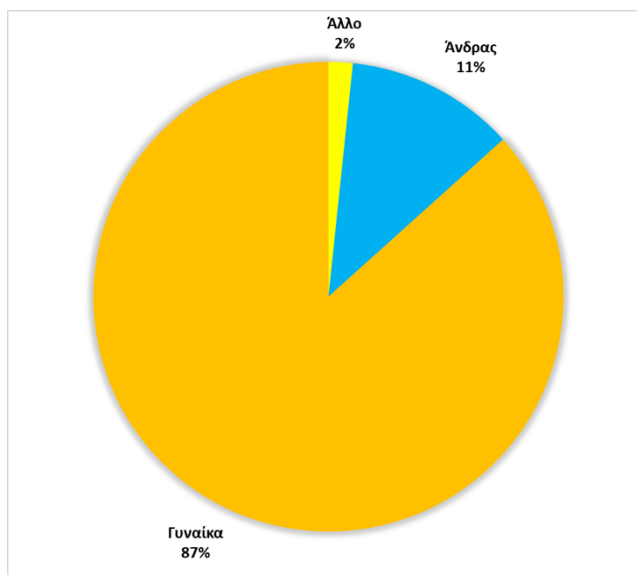
Σε αυτή την ομάδα τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ξεχωριστά για κάθε ερώτημα:

10. Φύλο

Στον επόμενο πίνακα (και διάγραμμα) παρουσιάζεται το πλήθος και ποσοστό για το φύλο των συμμετεχόντων, η πλειοψηφία 87% της σχολής είναι γυναίκες.

Φύλο	N	%
Άλλο	1	1.7
Άνδρας	7	11.7
Γυναίκα	52	86.6

Πίνακας 6: Κατανομή του φύλου των συμμετεχόντων

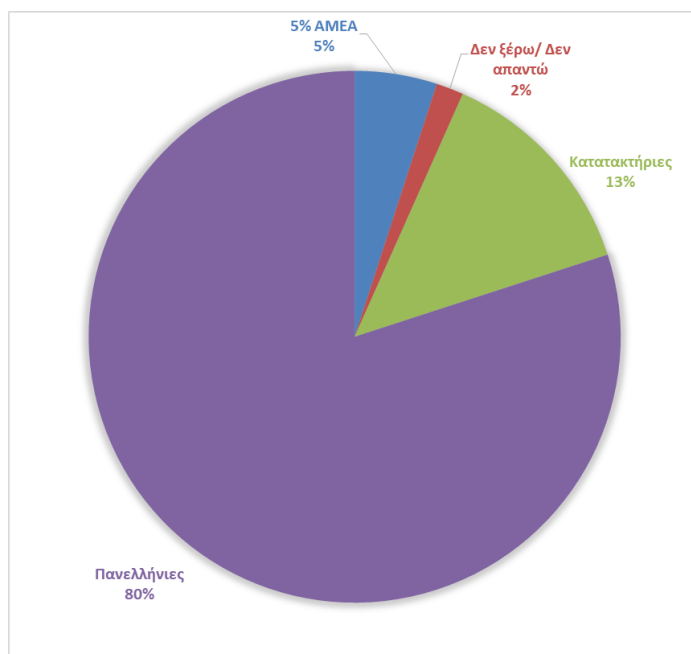
Σχήμα 5: Διάγραμμα με το φύλο των συμμετεχόντων στη μελέτη

11. Τρόπος εισαγωγής στο τμήμα

Το μεγαλύτερο ποσοστό (80%) είχε εισαχθεί στο τμήμα με Πανελλήνιες εξετάσεις, ένα μικρότερο ποσοστό (13%) με κατατακτήριες και 5% με τη διαδικασία 5% ΑΜΕΑ.

Τρόπος Εισαγωγής στο Τμήμα	N	%
5% ΑΜΕΑ	3	5
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	1	1.7
Κατατακτήριες	8	13.3
Πανελλήνιες	48	80

Πίνακας 7: Τρόπος εισαγωγής στο τμήμα

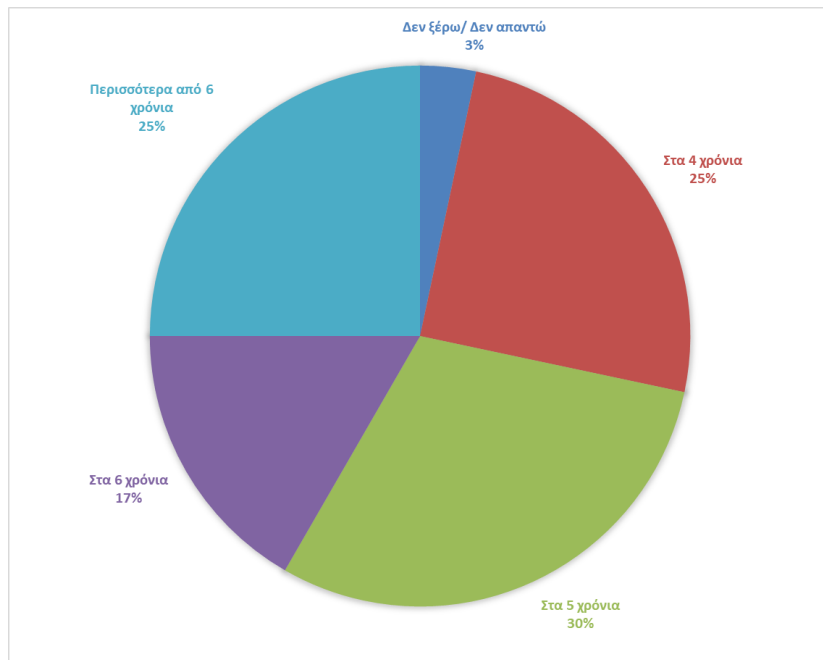
Σχήμα 6: Διάγραμμα με τον τρόπο εισαγωγής στο τμήμα

12. Έτος αποφοίτησης

Το μεγαλύτερο ποσοστό (30%) αποφοίτησε στα 5 έτη ενώ μικρότερα ποσοστά στα 4 έτη (25%) αλλά και σε περισσότερα από 6 έτη (25%). Πρακτικά ένας στους 4 φοιτητές αποφοιτά στα 4 έτη αλλά και ένας στους τέσσερεις χρειάζεται πλέον των έξι ετών.

Έτος αποφοίτησης	N	%
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	2	3.3
Στα 4 χρόνια	15	25
Στα 5 χρόνια	18	30
Στα 6 χρόνια	10	16.7
Περισσότερα από 6 χρόνια	15	25

Πίνακας 8: Έτος αποφοίτησης

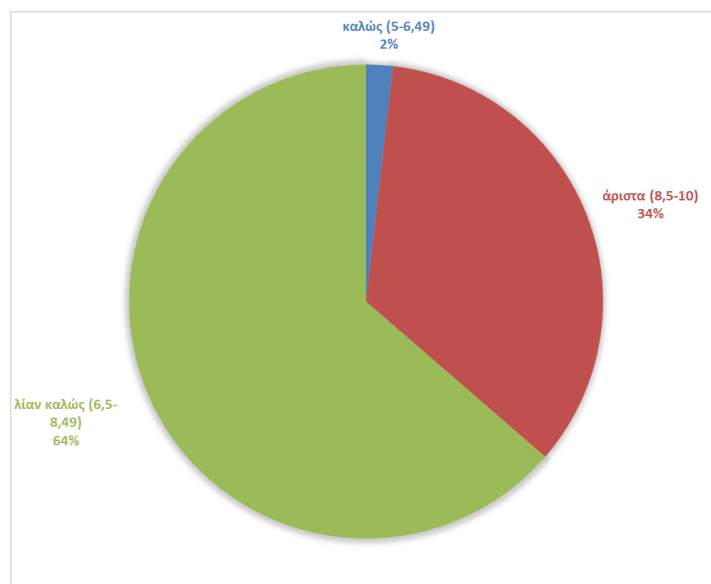
Σχήμα 7: Διάγραμμα με το έτος αποφοίτησης

13. Βαθμός πτυχίου

Ποσοστό 8% απάντησε ΔΞ/ΔΑ για τον βαθμό πτυχίου! Από τους υπόλοιπους που έδωσαν ορθή απάντηση, 2% είχε βαθμό καλώς, 64% λίαν καλώς και μεγάλο ποσοστό (34%) άριστα.

Ο βαθμός πτυχίου σας	N	%
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	5	8.3
καλώς (5-6,49)	1	1.7
άριστα (8,5-10)	19	31.7
λίαν καλώς (6,5-8,49)	35	58.3

Πίνακας 9: Βαθμός πτυχίου

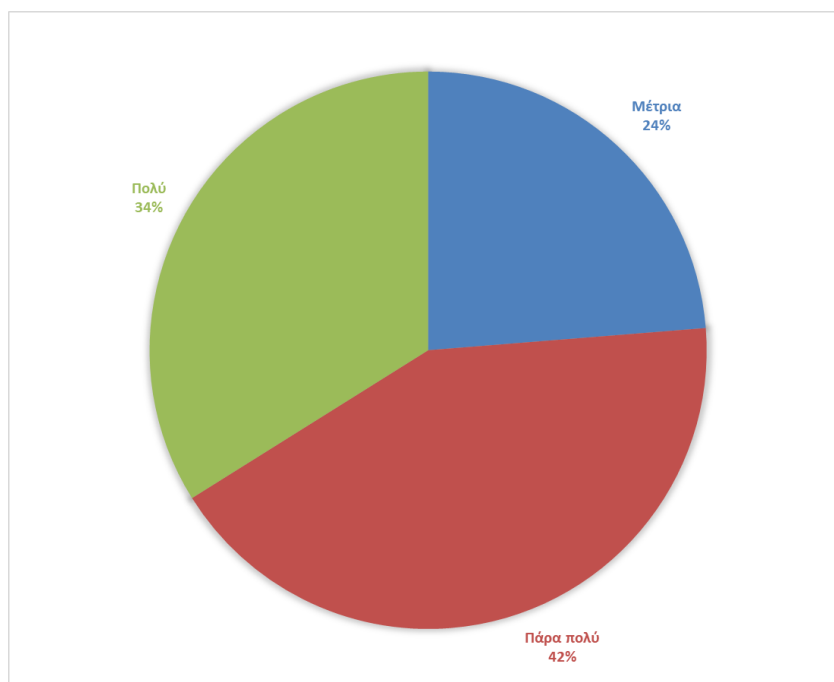
Σχήμα 8: Διάγραμμα με τον βαθμό πτυχίου

14. Χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου

Αναφορικά με την πληρότητα και χρησιμότητα του ερωτηματολογίου, με εξαίρεση ένα άτομο που απάντησε ΔΞ/ΔΑ οι υπόλοιποι 59 συμμετέχοντες απάντησαν ότι: α) κρίνουν πάρα πολύ πλήρες το ερωτηματολόγιο σε ποσοστό 42%, β) πολύ πλήρες σε ποσοστό 33% και γ) μέτρια πλήρες σε ποσοστό 23%, κανένας δεν απάντησε λίγο πλήρες ή καθόλου πλήρες. **Γεγονός που ενισχύει την εγκυρότητα του ερωτηματολογίου αλλά και της μελέτης.**

Πόσο χρήσιμο και πλήρες κρίνετε το παρόν ερωτηματολόγιο;	N	%
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	1	1.7
Μέτρια	14	23.3
Πολύ	20	33.3
Πάρα πολύ	25	41.7

Πίνακας 10: Πίνακας αποτελεσμάτων για την χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου

Σχήμα 9: Διάγραμμα με τις απαντήσεις για την χρησιμότητα-πληρότητα του ερωτηματολογίου

15. Αποτελέσματα από την ανοιχτή ερώτηση

Τα διάφορα σχόλια και επόψεις που εξέφρασαν οι ερωτηθέντες είναι ιδιαίτερα σημαντικά δεδομένου ότι εκφράζουν απόψεις που ενδεχομένως δεν καλύπτονται από τις ερωτήσεις αλλά συνεισφέρουν και με ιδέες για την βελτίωση του ΠΣ αλλά και του Τμήματος γενικότερα. Οι διαφορετικές απαντήσεις συνοψίζονται στο Παράρτημα Α: Απαντήσεις στην ελεύθερη ερώτηση. Στη συνέχεια έγινε προσπάθεια αποδελτίωσης και ομαδοποίησης των διαφορετικών απαντήσεων που δόθηκαν.

Από τους 60 συμμετέχοντες οι 59 (ποσοστό 98%) έγραψαν τα σχόλια τους ανοιχτή ερώτηση, κάποιες μάλιστα έγραψαν εκτενή σχόλια που χρειάστηκαν πολύ χρόνο και σκέψη (κατ' εκτίμηση πρέπει να αφιερώθηκαν από 3 -30 λεπτά για τη συγγραφή των σχολίων) κάτι που ενισχύει ακόμα περισσότερο την εγκυρότητα των απαντήσεων.

Η αποδελτίωση των απαντήσεων οδηγεί στους κάτωθι άξονες, σημαντικό να αναφερθεί πως δεν έχει νόημα η μεγαλύτερη ανάλυση/ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων:

8. Έκφραση θετικών σχολίων για το υψηλό επίπεδο σπουδών, το ΠΣ και την επάρκειά του και ευχαριστίες προς το τμήμα: 44 ερωτηθέντες
9. Έκφραση θετικών σχολίων για διδάσκοντες είτε γενικά είτε ονομαστικά: 18 ερωτηθέντες
10. Λιγότερο όγκο μαθημάτων αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις να αυξηθεί η διάρκεια στα πέντε έτη: 5 ερωτηθέντες
11. Περισσότερα στοιχεία που συνδέουν με επαγγελματική κατεύθυνση αποκατάσταση: 6 ερωτηθέντες
12. Περισσότερη πρακτικά μαθήματα: 16 ερωτηθέντες
13. Κάποιες από τις ιδέες για τροποποιήσεις:
 - έμφαση σε Ιστορία της τέχνης, δραματολογία
 - Περισσότερες εργασίες
 - Περισσότερη Φιλοσοφία
 - Περισσότερη υποκριτική
 - Πιο νωρίς η μεθοδολογία της θεατρικής έρευνας,
 - Σκηνογραφία και κατασκευή ενδυματων, σκηνοθεσία, υποκριτική, θεωρία και φιλοσοφία του θεάτρου, η θεατρική αρχιτεκτονική
 - Δυνατότητα κατευθύνσεων π.χ. "Θεωρητική ή Πρακτική"
 - Θεατρική πράξη και να ερχόμασταν περισσότερο σε επαφή με επαγγελματίες καλλιτέχνες ή θεατρολόγους, θεατρολογία.
 - Να υπάρχει θεωρητικός τομέας, εκπαιδευτικός τομέας και τομείς του θεάτρου σχετικοί με τη σκηνοθεσία, τη σκηνογραφία, την ενδυματολογία, το φωτισμό και την ηχοληψία ακόμα και τη σχέση του θεάτρου με τους πολιτιστικούς φορείς όπως με τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τους
 - κατεύθυνση (πχ παιδαγωγικά, δραματολογία, ιστορικός, πολιτισμός κλπ)
 - πώς γράφεις κριτική για μία παράσταση υποχρεωτικό, υποκριτική, ορθοφωνία
14. Άλλα στοιχεία
 - Βοηθητική γραμματεία
 - Δυνατότητα γραπτής εξέτασης

- Ενημέρωση φοιτητών εξ αρχής
- Μεγαλύτερη υποστήριξη και ευελιξία για τους εργαζόμενους φοιτητές
- Το πρόγραμμα σπουδών αλλάζει αρκετά συχνά
- μετά το πέρας των σπουδών να παρέχονταν οι δυνατότητες για υποτροφίες

16. Βιβλιογραφία

DiMaggio, C. (2013). *SAS for epidemiologists : applications and methods*. New York: Springer.
SAS Institute. (2014). SAS Home Page, from <http://www.sas.com>

Παράρτημα Α: Απαντήσεις στην ελεύθερη ερώτηση

ΑΑ	Παρακαλούμε, καταθέστε τη δική σας άποψη για το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.
1	Πολύ υψηλό επίπεδο σε όλους τους τομείς. Οι περισσότεροι διδάσκοντες είναι πρώτα απ' όλα άνθρωποι και αυτό είναι από τα πιο σημαντικά στοιχεία στη ζωή εν γένει! Θα ήθελα το πρόγραμμα σπουδών να περιείχε περισσότερη υποκριτική στον βασικό κύκλο σπουδών. Θεωρώ ότι είναι απαραίτητο καθώς ως θεατρολόγοι καλούμαστε να καθοδηγήσουμε, να διδάξουμε, να κρίνουμε και για να γίνει αυτό όσο το δυνατόν πιο πετυχημένα, πρέπει κατά την άποψή μου να κατέχουμε την τέχνη σε μεγαλύτερο/καλύτερο βαθμό.
2	Θα πρότεινα να μειωθεί ο όγκος των 58 μαθημάτων! Επίσης να καθοδηγούνται οι φοιτητές για την μετέπειτα επαγγελματική τους απασχόληση και να αποκτούν περισσότερα εφόδια , αναγκαία για την εργασιακή πραγματικότητα του σήμερα. Ύστερα, αξίζει να επισημανθεί πως κάποιοι διδάσκοντες κάνουν το μάθημα τους πολύ απαιτητικό από άποψη εργασιών, διαβάσματος και συμμετοχής σε σύγκριση με το μέσο όρο του τμήματος. Ως αποτέλεσμα ο φοιτητής επικεντρώνεται σε αυτό το μάθημα εις βάρος άλλων. Ακόμα, για κάποια μαθήματα που οι καθηγητές επιλέγουν να εξετάζουν προφορικά, θα ήταν χρήσιμο να δίνεται η επιλογή και της γραπτής εξέτασης , χωρίς αυτή να έχει κάποια επίπτωση στη βαθμολογία. Τέλος, θεωρώ πως πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση και στη φιλοσοφία η οποία είναι αλληλένδετη με το θέατρο, ίσως με την προσθήκη κάποιου ουσιαστικού μαθήματος.
3	Πιστεύω η ενημέρωση για τα δικαιώματα των φοιτητών να γίνεται από την αρχή. Επίσης το μάθημα "μεθοδολογία της θεατρικής έρευνας" να γίνεται από το πρώτο εξάμηνο διότι κάποια μαθήματα βάζουν εργασίες και οι περισσότεροι φοιτητές δεν γνωρίζουν πως γίνεται μια σωστή εργασία.
4	Άρτιο σε επίπεδο θεωρητικής κατάρτισης. Ελλιπής ήταν η ύπαρξη πρακτικών μαθημάτων που να αφορούν το θέατρο .
5	Έχω μάθει πολλά τα οποία είμαι σίγουρη ότι θα μου χρησιμεύσουν στην μετέπειτα επαγγελματική μου πορεία . Η μόνη μου παρατήρηση είναι ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερα πρακτικά μαθήματα και να μην μένουμε μόνο στην θεωρία
6	Κατά την άποψή μου πρέπει να συνδεθεί περισσότερο με τη σύγχρονη κοινωνία και τα προβλήματά της (σκηνική πράξη, θεωρία και εκπαίδευση στο "εδώ και τώρα").
7	Όπως σωστά αναφέρει η ερώτηση, το Τμήμα θα πρέπει να φροντίσει να εντάξει μαθήματα με πρακτική στόχευση, πχ Σκηνοθεσία, υποκριτική από διδάσκοντες με υψηλό καλλιτεχνικό έργο και όχι μόνο συγγραφικό. Επίσης υπάρχουν πρόσωπα στο διδακτικό προσωπικό που μπορούν να διδάξουν μαθήματα, μοναδικά στο είδος τους, με ειδική στόχευση όπως η σημειολογία του χώρου, η ετερότητα στην δραματολογία κτλ. Εκμεταλλευτείτε τους. Αρκετά με τα τόσα μαθήματα νεοελληνικού θεάτρου. Επίσης να ενισχυθούν μαθήματα που προάγουν την κριτική σκέψη, όπως η θεωρία και φιλοσοφία του θεάτρου, η θεατρική αρχιτεκτονική, κτλ. Σας ευχαριστώ θερμά!
8	Το πρόγραμμα σπουδών ανταποκρίθηκε σε όλες μου τις προσδοκίες ! Έμαθα πολλά τα οποία είμαι σε θέση να αξιοποιήσω στη δουλειά μου ! Αγάπησα σχεδόν όλους τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάστηκα μέχρι να φτάσω στο πτυχίο μου ! Ένα πολύ όμορφο ταξίδι τελειώνει εδώ ❤️
9	Η συγκεκριμένη σχολή ήταν η πρώτη μου επιλογή και είμαι πολύ χαρούμενη που διδάχτηκα όλο αυτό το πλούσιο υλικό μαθημάτων. Το πρόγραμμα σπουδών με βοήθησε να κατανοήσω την κλίση μου προς κάποια μαθήματα και χαίρομαι που μέσα από αυτήν την σχολή γνώρισα υπέροχους ανθρώπους (φοιτητές και καθηγητές) και συνεργάστηκα με αξιόλογες ομάδες για την επίτευξη των κοινών μας στόχων. Είμαι πραγματικά ιδιαίτερα συγκινημένη.
10	Το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος καλύπτει ένα μεγάλο κομμάτι των γνώσεων που θα ήθελα να κατέχω ως θεατρολόγος αλλά θεωρώ ότι χρήζει περαιτέρω εκσυγχρονισμού.
11	Θεωρώ πως το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος μας, μας δίνει τις κατάλληλες βάσεις για να μπορέσουμε να ενταχθούμε σταδιακά σε ένα ομορφιά εργασιακό περιβάλλον.
12	Το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματός μας παρέχει μια θεωρητική κατάρτιση σε αρκετά ικανοποιητικό έως πολύ ικανοποιητικό επίπεδο. Προσωπικά, θεωρώ πως αξίζει στο Τμήμα μας οι σπουδές να γίνουν πενταετείς, προκειμένου να υπάρξει χώρος για μια ακόμη βαθύτερη σύνδεση των διεισθητικών πεδίων. Για παράδειγμα, όσον αφορά το μάθημα της Ιστορίας της Τέχνης α' και β' (το οποίο είναι τώρα μόνο το πρώτο ως υποχρεωτικό) πιστεύω πως θα πρέπει όχι μόνο να γίνουν πάλι υποχρεωτικά και τα δύο μαθήματα, αλλά να εισαχθούν ήδη από το πρώτο εξάμηνο συμπληρωματικά ενότητες οι οποίες θα αφορούν για παράδειγμα αγγειογραφίες, σε μια ακολουθία με τα μαθήματα του Αρχαίου Θεάτρου, ή ενότητες για τη μεσαιωνική τέχνη. Πιστεύω πως μια παράλληλη επισκόπηση της Τέχνης θα λειτουργήσει ως ένα στέρεο υπόβαθρο για την ανάλυση και κατανόηση των σύγχρονων σκηνοθετικών προσεγγίσεων, τόσο από τις αρχές του 20ου αιώνα όπως τις προσεγγίζουμε στα μαθήματα, όσο και τις σημερινές που παρακολουθούμε. Για παράδειγμα, πιστεύω πως θα ήταν πολύ βοηθητικό να ενταχθούν μαθήματα της Ιστρίας της Τέχνης παράλληλα με την "ύλη" που ακολουθούμε στα μαθήματα της Ιστορίας του Ευρωπαϊκού Θεάτρου από την Αναγέννηση και ύστερα σε πολύ αναλυτικότερο επίπεδο. Η ανάγκη της πενταετούς φοίτησης, προκύπτει κατά τη γνώμη μου και δύο ακόμη λόγους. Ο πρώτος είναι ο χρόνος που πιστεύω πως πρέπει να διατεθεί στα μαθήματα της δραματολογίας προκειμένου οι απόφοιτοι να έχουν έρθει σε επαφή με όσα περισσότερα έργα γίνεται και όχι με ένα "αντιπροσωπευτικό" του κάθε συγγραφέα, όπως και θα πρότεινα την εισαγωγή ενός μαθήματος σύγχρονης Ελληνικής δραματολογίας. Η γνωριμία με τους νεότερους Έλληνες συγγραφείς γίνεται πολύ εύστοχα μέσα από τα μαθήματα της Θεωρίας του Θεάτρου, ωστόσο πιστεύω ότι αξίζει να δημιουργηθεί ένα μάθημα για τη νεότερη και σύγχρονη ελληνική συγγραφή. Ο τελευταίος λόγος που θεωρώ πως οι Σπουδές μας θα ήταν καλό να γίνουν πενταετείς είναι τα μαθήματα της διδακτικής επάρκειας (εννοώ και τα καινούρια) τα οποία είμαστε πολύ τυχεροί που έχουν εισαχθεί στο πρόγραμμα. Πιστεύω πως αυτά τα δύο επιπλέον εξάμηνα στα οποία οι φοιτητές θα μπορούν να αφιερωθούν για παράδειγμα στην πρακτική τους άσκηση, στην πτυχιική εργασία και στα μαθήματα επιλογής είναι απαραίτητα προκειμένου να έχουν χρόνο να δουλεύουν και προσωπικά. Δηλαδή, αν ο φοιτητής έχει ολοκληρώσει τα μαθήματα του αμιγώς θεωρητικού περιεχομένου προηγουμένως, πιστεύω πως θα μπορέσει να κινηθεί πολύ πιο δημιουργικά στα μαθήματα που αφορούν τη διδακτική επάρκεια, είτε αυτά αφορούν τις πρόβες για την παράσταση που οργανώνεται στο μάθημα της Θεατρικής Πράξης και Αγωγής, είτε αφορούν την οργάνωση προσεδίου μαθημάτων στα μαθήματα του Θεατρολόγου Εμπυκνωτή ή της Διδακτικής του Θεάτρου. Θεωρώ πως χρειάζεται χρόνος προκειμένου ο φοιτητής και να διαβάσει το θεωρητικό περιεχόμενο της Διδακτικής του Θεάτρου και να εξασκηθεί στην Πράξη. Τέλος, τα μαθήματα της Φιλοσοφίας και της Θεωρίας του Θεάτρου, με βοήθησαν τόσο σε προσωπικό, όσο και σε επιστημονικό επίπεδο. Μου δόθηκε η ευκαιρία να διαβάσω φιλοσόφους και θεωρητικούς, κάτι που χωρίς υπερβολή άλλαξε τον τρόπο σκέψης μου και θεώρησης του κόσμου, νιώθω πιο πλούσια και πιο ικανή. Αυτός πιστεύω πως πρέπει να είναι ένας από τους βασικούς στόχους του Πανεπιστημίου, και νιώθω πολύ τυχερή που στο Τμήμα μας το έχουμε αυτό. σας ευχαριστώ πολύ για όλα.
13	Θεωρώ το πρόγραμμα σπουδών εξαιρετικά ολοκληρωμένο και επαρκές στο να μας εφοδιάσει με τις κύριες γνώσεις αλλά και να μας δώσει ερεθίσματα για προσωπική μεταγενέστερη έρευνα και επιπλέον σπουδή. Εκ παραλλήλου, το γεγονός ότι εμπλουτίζεται κάθε χρόνο με νέα επιλεγόμενα και εξαιρετικά

ΑΑ	Παρακαλούμε, καταθέστε τη δική σας άποψη για το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.
	ενδιαφέροντα μαθήματα, είναι σημαντικό και αρκετά ωφέλιμο στη διεύρυνση των γνώσεων και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων μας. Σας ευχαριστούμε θερμά για όλα!
14	Είναι ένα πλήρες-σε γενικές γραμμές - πρόγραμμα σπουδών. Θεωρώ ότι μου άνοιξε τους Ορίζοντες προς πολλά πεδία. Αυτό που θα άλλαζα είναι η τόσο θεωρητική του δομή, που έρχεται σε αντίθεση με τα προγράμματα σπουδών των άλλων τμημάτων θεατρικών σπουδών της Ελλάδας.
15	Όλα αυτά τα χρόνια πέρασαν υπέροχα. Οι περισσότεροι καθηγητές ήταν άψογοι και μας βοήθησαν πολύ. Η γραμματεία ήταν η πιο βοηθητική από οποιαδήποτε άλλη σχολή. Το μόνο που θα ήθελα παραπάνω είναι πρακτικά μαθήματα. Πιστεύω θα μας βοηθούσαν να ενταχθούμε πιο εύκολα! Ευχαριστούμε για όλα!
16	Μέσα στο πέρασμα αυτών των έξι χρόνων, χαίρομαι που βλέπω το Τμήμα να ανθίζει και να προσαρμόζεται στα νέα θεατρικά δεδομένα επάξια. Νέα μαθήματα, νέες διδακτικές προσεγγίσεις, αλληλεπίδραση με τους φοιτητές και μια ουσιαστική προσπάθεια για την εξέλιξη του Τμήματος που μακάρι να συνεχίσει να προσφέρει γνώση σε κάθε φοιτητή.
17	Είναι μια περίοδος της ζωής μου που θα θυμάμαι με αγάπη. Έμαθα πολλά, απέκτησα φίλους /ες, διδάχθηκα την αξία της συντροφικότητας και της ομάδας. Θεωρώ πως το πρόγραμμα σπουδών είναι αρκετά υψηλό σε δυσκολία αλλά και πολύ ενδιαφέρον. Για το μόνο που λυπάμαι είναι ότι δεν έζησα τον τελευταίο μου ενάμιση χρόνο όπως έπρεπε (στη σχολή μαζί με όλους τους φίλους και τους καθηγητές). Δεν πειράζει όμως. Πάμε για τα καλύτερα. Θα θυμάμαι κάποιους καθηγητές του τμήματος που ξεχωρίζουν για το ήθος, τις γνώσεις και την αξιοπρέπεια τους. Αυτοί ήταν που μας δίδαξαν χωρίς να περιμένουν από παιδιά 18 χρόνων να τα ξέρουν όλα. Τους ευχαριστώ για όλα όσα προσέφεραν.
18	Νομίζω ότι έτσι όπως μεταβλήθηκε τελευταία είναι πολύ καλύτερα από το παρελθόν
19	Το Πρόγραμμα Σπουδών αποδείχτηκε ανώτερο των προσδοκιών μου και θέλω να ευχαριστήσω θερμά το εκπαιδευτικό προσωπικό και όσους συνέβαλλαν για να επιτευχθεί αυτό το άριστο αποτέλεσμα!
20	Θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερα πρακτικά μαθήματα και να ήταν πιο ξεκάθαροι οι στόχοι και να ήταν διαφορετικός ο τρόπος διεξαγωγής των μαθημάτων της θεατρικής αγωγής. Τα 3 τελευταία χρόνια των σπουδών πιστεύω ότι τα μαθήματα είναι πιο ενδιαφέροντα και οι νέες προσθήκες καθηγητών έδωσαν άλλη πνοή στα μαθήματα. Σας ευχαριστούμε για αυτό το όμορφο ταξίδι!
21	Ένα ευχάριστο κλίμα συνεργασίας μεταξύ φοιτητών και καθηγητών. Πολλά νέα και όμορφα ερεθίσματα όσον αφορά θεατρική παιδεία αλλά και τη τέχνη γενικότερα.
22	Σωστά δομημένο το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος μας, όλα τα μαθήματα ήταν αξιολογικά και χρήσιμα για το επαγγελματικό μας μέλλον. Μια πιθανή αλλαγή, ίσως θα ήταν περισσότερες εργασίες. Οι συνθήκες της πανδημίας, μας βοήθησαν να εξελιχθούμε στον γραπτό λόγο και να ανακαλύψουμε σε βάθος τον βιβλιογραφικό κόσμο, αλλά και την δύναμη της τεχνολογίας.
23	Το πρόγραμμα σπουδών περιλάμβανε μαθήματα που σχετίζονταν τόσο με το πρακτικό όσο και με το θεωρητικό μέρος του θεάτρου. Ωστόσο θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με λίγα περισσότερα μαθήματα πρακτικής φύσεως.
24	Ευχαριστώ για το ταξίδι
25	Σας ευχαριστώ για όλα αυτά τα υπέροχα φοιτητικά για εμάς χρόνια.Καλή αντάμωση επαγγελματικά.Να είστε όλοι και όλες καλά..με υγεία και όρεξη για εξέλιξη και μετάδοση της γνώσης σας προς όλους.
26	Πολύ συγκροτημένο, παρακολουθώντας τις νέες προσθήκες, εξελίσσεται συνεχώς με πρόσημο πάντα θετικό.
27	Κατά την άποψη μου το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος συμβάλλει καταλυτικά στην γνώση της θεωρίας και της ιστορίας του θεάτρου με αποτέλεσμα να καλλιεργεί την κριτική σκέψη του ατόμου και να διευρύνει τους ορίζοντες των σπουδαστών. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή του θεάτρου στο εκπαιδευτικό σύστημα.
28	Πλήρες και εξαιρετικά ενδιαφέρον
29	Θα ήθελα περισσότερη εστίαση στην πράξη ειδικά στη σκηνογραφία και την κατασκευή ενδυματιών για το θέατρο. Σε θεωρητικό επίπεδο οι σπουδές είναι πλήρεις. Σε κάποιες περιπτώσεις ζητούνταν δυσκολες εργασίες χωρίς να παρέχεται ένας ρεαλιστικός τρόπος διαβασματος, πληρα πραγματα απο αυτο αλλα νομιζω με αλλο τροπο θα ειχα παρει ακομη περισσοτερα. Σε καποιες περιπτωσεις η δουλεια των φοιτητων για εργασίες είτε ατομικές είτε σε ομάδες αφηνεται ανεξελεγκτη με αποτελεσμα αυτο να μη προαγει τη μαθηση οσο θα μπορούσε και να χανεται ενεργεια εκει. Σε καθε περιπτωση οσοι διδασκουν στο τμημα ενδιαφερονται γι αυτο και για τα παιδια που φοιτουμε εκει.
30	Είναι αρκετά εμπλουτισμένο όσον αφορά τα μαθηματα. Απλά με λίγο περισσότερη ειδίκευση σε ορισμένους τομείς θα έδινε περισσότερα εφόδια για την επαγγελματική αποκατάσταση.
31	Θα επιθυμούσα μόνο να έχει παραπάνω πρακτικά μαθήματα. Αν και συνεχώς εξελίσσεται το τμήμα.
32	Κέρδισα πολλή αυτοπεποίθηση. Μακάρι μερικοί καθηγητές να εστίαζαν περισσότερο στο μάθημα αυτό καθαυτό παρά στις δικές τους ιδιοτροπίες.
33	-Η εκπόνηση γραπτών εργασιών ήταν για μένα πολύ βοηθητική (παρά το γεγονός ότι διαθέτω και πρώτο πανεπιστημιακό πτυχίο, στο οποίο ωστόσο δεν δινόταν τόση έμφαση στη συγγραφή εργασιών) στο να βελτιώσω την γραπτή έκφρασή μου και να εξοικειωθώ με την έρευνα. Στο πλαίσιο αυτό, πολύ βοηθητικό ήταν και το μάθημα της Μεθοδολογίας της Έρευνας, με πολύ λεπτομερή ανάλυση και επεξήγηση των "κανόνων" για τις παραπομπές, την παράθεση της βιβλιογραφίας κλπ. Έτσι, πολύ ομαλά έφτασα στην εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας. Συνολικά, πιστεύω ότι αυτό είναι ένα στοιχείο που κάνει το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών να ξεχωρίζει από άλλα τμήματα και που μας δίνει πολλά εφόδια. -Πολύ θετικά κρίνω και τα πρακτικά μαθήματα του Τμήματος, τα μαθήματα Παιδαγωγικής Επάρκειας αλλά και μαθήματα επιλογής πιο "καλλιτεχνικά" (π.χ. το μάθημα της Δραματοποίησης με τον κ. Λ. Παπαδόπουλο, που το είχα παρακολουθήσει μάλιστα εξ αποστάσεως και ήταν ό,τι πιο δημιουργικό είχα κάνει στη διάρκεια της καραντίνας) -Επίσης θετικά κρίνω τα πρακτικά σεμινάρια που είχαν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της "Ιστορίας της Υποκριτικής και Σκηνοθεσίας" με διδάσκοντα τον κ. Μαυρομούστακο με επαγγελματίες σκηνοθέτες. -Θυμάμαι επίσης τα μαθήματα της Ιστορίας του Κινηματογράφου, Ιστορίας της Τέχνης, Εισαγωγής στη Θεατρική Αρχιτεκτονική, Σκηνογραφία και Ενδυματολογία, γιατί μαθαίνοντας για άλλες τέχνες, που ωστόσο συνδέονται στενά με το θέατρο και εντάσσονται σε αυτό, προσεγγίσαμε πιο ολόπλευρα και ολοκληρωμένα την τέχνη του θεάτρου. -Εννοείται πως πολλά εφόδια αποκτάμε και από τα πιο "θεωρητικά" μαθήματα (κάνω αυτόν τον απλουστευτικό διαχωρισμό χάριν ταχύτητας της επικοινωνίας) και θεωρώ πολύ σημαντικό ότι μαθήματα όπως η Ιστορία του θεάτρου, η Δραματολογία είναι χωρισμένα σε μέρη (α', β', γ', δ' κλπ), ώστε να μπορούμε να εμβαθύνουμε και να αφομοιώνουμε την ύλη.
34	Ένα τμήμα που ανοίγει νέους ορίζοντες στους φοιτητές, οι οποίοι με την σειρά τους έχοντας ως όπλο τους την γνώση συμβάλλουν ενεργά σε ένα καλύτερο μέλλον σε όλους τους τομείς.
35	Ήταν μια υπέροχη σχολή. Από τις πρώτες μου επιλογές. Καλλιεργεί την ενσυναίσθηση στο μέγιστο, την ομαδικότητα και την ικανότητα να διαχειρίζεται το χρόνο. Πολύ σημαντικές δεξιότητες για την σταδιοδρομία του καθένα ξεχωριστά. Θα ήταν ιδανικό μετά το πέρας των σπουδών να παρέχονταν οι δυνατότητες για υποτροφίες σε άτομα με δυσκολίες οικονομικών.
36	Το πρόγραμμα παρείχε θεωρία και πράξη. Οι απόφοιτοι προσέγγισαν την τέχνη μέσα από την επιστημονική σκοπιά, κάτι που κάνει το αποτέλεσμα να είναι μοναδικό. Ακούω πολλές φορές από αποφοίτους σχολών θεάτρου να λένε κάπως υποτιμητικά, ""η σχολή αυτή είναι πολύ θεωρητική""και το θεωρώ άδικο για τα παιδιά που κουράστηκαν τόσο να παρακολουθούν 9 με έξι σχεδόν κάθε μέρα τα μαθήματα και μετά να πηγαίνουν να παρακολουθούν θέατρο και στη συνέχεια να ξενυχτάνε για τις εργασίες τους.
37	Εξαιρετικό πρόγραμμα μακάρι να το επαναλάβανα πέρασα πολύ ωραία

ΑΑ	Παρακαλούμε, καταθέστε τη δική σας άποψη για το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.
38	Το τμήμα θα μπορούσε να έχει περισσότερα πρακτικά μαθήματα που να προετοιμάζουν για τον επαγγελματικό στίβο τους αποφοίτους του. Για παράδειγμα, θα έπρεπε να υπήρχε υποχρεωτικό μάθημα για το πώς γράφεις κριτική για μία παράσταση, και όχι επιλογής. Οστόσο, παρατηρώ ότι τα τελευταία χρόνια εισάγονται πολύ χρήσιμα μαθήματα στο πρόγραμμα σπουδών, όπως το κουκλοθέατρο, η ενδυματολογία, το μουσειακό θέατρο κ.ά. Προσωπικά θα επιθυμούσα να είχε επίσης περισσότερα μαθήματα σχετικά με την υποκριτική, ορθοφωνία κλπ.
39	Είναι ένα πολύ όμορφο πρόγραμμα σπουδών, το οποίο όμως κατά τη γνώμη μου χρειάζεται λίγο περισσότερη ενίσχυση και εξέλιξη στο πρακτικό κομμάτι.
40	Μεγαλύτερη υποστήριξη και ευελιξία για τους εργαζόμενους φοιτητές, δεδομένου ότι παρά πολλά παιδιά δουλεύουν παράλληλα είτε μερικούς είτε πλήρως
41	Ήταν η καλύτερη επιλογή που θα μπορούσα να κάνω για την ακαδημαϊκή μου εκπαίδευση. Ο στόχος μου ήταν να ολοκληρωθούν οι γνώσεις μου σε συνδυασμό με τις πρακτικές μου σπουδές στην υποκριτική, πράγμα που έγινε. Όλοι οι καθηγητές πλήρως υποστηρικτικοί και ενεργοί στο χώρο, με βοήθησαν πολύ να ανακαλύψω τον θαυμαστό κόσμο του θεάτρου. Πάντα θα μνομονεύω με αγάπη και νοσταλγία τους ανθρώπους, τα μαθήματα και τις γνώσεις που αποκόμισα.
42	Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών αποτελεί μια αρκετά σημαντική σχολή για όποιον ενδιαφέρεται να ασχοληθεί με την τέχνη του θεάτρου, καθώς προσφέρει όλο το θεωρητικό υπόβαθρο που χρειάζεται όχι μόνο ένας θεατρολόγος αλλά και ένας ηθοποιός, κριτικός θεάτρου, σκηνοθέτης κλπ. Οι γνώσεις που παρέχονται είναι πολύτιμες και ίσως με περισσότερα πρακτικά μαθήματα θα αποτελέσει το βασικότερο εργαλείο για όποιον αποφασίσει να ασχοληθεί επαγγελματικά με το θέατρο.
43	Πολύ ενδιαφέρουσα σχολή, ειδικά στα πρακτικά μαθήματα!☺ μια σχολή που αξίζει!
44	Το Πρόγραμμα Σπουδών θα μπορούσε να έχει περισσότερα πρακτικά μαθήματα. Ακόμα, θα ήταν καλό να γίνονται δραστηριότητες ακόμα και σε θεωρητικά μαθήματα ώστε οι φοιτητές και οι φοιτήτριες να έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο συμβάλλοντας αποτελεσματικά στην επαγγελματική τους αποκατάσταση. Το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος θεωρώ ότι πρέπει να είναι πολύπλευρο ώστε να δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές και στις φοιτήτριες να επιλέγουν και να ακολουθούν τον τομέα του θεάτρου που τους αρέσει και που τους ταιριάζει (π.χ. θεωρητικός τομέας, εκπαιδευτικός τομέας και τομείς του θεάτρου σχετικοί με τη σκηνοθεσία, τη σκηνογραφία, την ενδυματολογία, το φωτισμό και την ηχοληψία ακόμα και τη σχέση του θεάτρου με τους πολιτιστικούς φορείς όπως με τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τους δήμους και τα ΜΜΕ).
45	Συγχαρητήρια σε όλους. Αν και όπως σε όλες τις δουλειές κάποιοι κάνουν άριστα τη δουλειά τους και άλλοι μέτρια έως διεκπεραιωτικά, ο απολογισμός είναι άριστος. Η εποχή μας έχει ανάγκη από τις ανθρωπιστικές επιστήμες όσο ποτέ άλλοτε. Η φοίτηση στο τμήμα θεατρικών σπουδών είναι μια εξαιρετική εμπειρία. Καλή συνέχεια με επιμονή και αφοσίωση.
46	Να μειωθεί ο όγκος και η δυσκολία της ύλης και η ποσότητα των μαθημάτων
47	Χαίρομαι που από το έτος εισαγωγής μου το 2017 έχω δει τεράστια αλλαγή και βελτίωση με μεγαλύτερη συμπερίληψη πιο πρακτικών μαθημάτων και μια στροφή προς " τα εξω". Το Πρόγραμμα έχει γίνει πιο συμπεριληπτικό ειδικά με την προσθήκη πολλών επιλεγμένων μαθημάτων. Πιστεύω πως κάθε χρόνο θα γίνεται ακόμα καλύτερο!
48	Το τμήμα Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ είναι ένα κόσμημα στο ΕΚΠΑ. Θα ήθελα και εδώ να συγχαρώ όλο το διδακτικό προσωπικό για την εξαιρετική τους κατάρτιση και το διοικητικό προσωπικό για την εξαιρετική και πάντα αποτελεσματική τους ανταπόκριση σε κάθε μου ερώτημα. Η μοναδικότητα του Τμήματος είναι το θέατρο και το προπτυχιακό πρόγραμμα ανταποκρίθηκε πλήρως στις προσδοκίες μου. Επιπλέον θεωρώ ότι το τμήμα προσφέρει ικανοποιητικό αριθμό επιλεγόμενων μαθημάτων, που είναι σημαντικά για να αποκτήσει ο φοιτητής την "ατυπη κατεύθυνση" που επιθυμεί. Η διδακτική Επάρκεια είναι ένα σημαντικό προσόν του προγράμματος. Ως απόφοιτος όμως θεωρώ ότι το πρόγραμμα θα μπορούσε να βελτιωθεί αν προσέφερε τη δυνατότητα κατευθύνσεων, οι οποίες να αποτυπώνονται στο πτυχίο. Η αξιολόγηση και πιστοποίηση ενός προγράμματος από την Αρχή διασφάλισης Ποιότητας εξετάζει τη συσχέτιση του ακαδημαϊκού τίτλου με την αγορά εργασίας. Πιθανά η Γενική Συνέλευση να μπορούσε να συζητήσει την πιθανότητα δημιουργίας κατευθύνσεων που θα αναγράφονταν στο πτυχίο. Οι κατευθύνσεις θα μπορούσαν να είναι Κάθετες στο πρόγραμμα Σπουδών "Θεωρητική ή Πρακτική", ή να προσφέρεται στο 3 και 4 έτος σπουδών με συγκεκρινσώεις μαθημάτων που να οδηγούν σε κατευθύνσεις όπως "Αρχαίο Θέατρο", "Δραματολογία", Παραστατικές Τέχνες", "Πολιτισμική Διαχείριση και Θέατρο", για να αναφέρω μερικές από αυτές.
49	Άφησε πολύ καλές εντυπώσεις. Μάθαμε πολλά θεωρητικά και πρακτικά και είμαστε έτοιμοι να τα μεταδώσουμε και σε άλλους.
50	Το πρόγραμμα σπουδών αλλάζει αρκετά συχνά, σχεδόν με κάθε αλλαγή προεδρίας, γεγονός που δημιουργεί ασυνέχεια. Το τμήμα δεν ξέρει τι είναι. Συνεπώς κι εμείς δεν νιώθουμε ότι έχουμε μια κατεύθυνση (πχ παιδαγωγικά, δραματολογία, ιστορικός, πολιτισμός κλπ). Ενδεχομένως κάποια συνεργασία με το τμήμα Μουσικών Σπουδών να συμβάλει σε μια πραγματική σπουδή Παραστατικών Τεχνών. Επίσης, γίνονται αυτοσκοπός τα πρακτικά μαθήματα, απλα επειδή τα θέλουν οι φοιτητές. Στα πολύ θετικά: οι καθηγητές είναι κοντά στους φοιτητές, βοηθάει το ότι είναι μικρό τμήμα, τουλάχιστον σε όσους φοιτητές δείχνουν ενδιαφέρον.
51	Τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών ήταν εξαιρετικά ενδιαφέροντα και ανταποκρίνονταν πλήρως στους στόχους που έθεσα στον εαυτό μου με την εισαγωγή μου στο εν λόγω τμήμα. Οστόσο, θεωρώ πως ο αριθμός των 58 μαθημάτων για την ολοκλήρωση των σπουδών μου φαίνεται κάπως υπερβολικός. Δικαίως ο αριθμός αυτός μειώθηκε στα 55, αν και προσωπικά θεωρώ πως θα μπορούσε να μειωθεί κι άλλο, με τη συγχώνευση, για παράδειγμα, κάποιων μαθημάτων. Το ταξίδι όμως αυτό δεν παύει να είναι όμορφο και γεμάτο εικόνες! Ευχαριστώ για όλα!
52	Θεωρώ ότι το τμήμα δεν συμβάλει ιδιαίτερα στην επαγγελματική σταδιοδρομία (εκτός από το κομμάτι του θεάτρου στην εκπαίδευση). Επομένως θα μπορούσαν να υπάρχουν μαθήματα που να εστιάζουν περισσότερο στην επαγγελματική κατάρτιση σε αντικείμενα σχετικά με την θεατρολογία. Παρόλα αυτά πιστεύω ότι το πανεπιστήμιο δεν θα έπρεπε να είναι απόλυτα συνδεδεμένο με το επάγγελμα αλλά με την γενικότερη απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων, όπως αυτές που αναφέρονται παραπάνω, που αναβαθμίζουν το μορφωτικό και πνευματικό επίπεδο του φοιτητή. Αυτό είναι κάτι που το τμήμα επιτυγχάνει σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό.
53	Το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών ήταν μια σχολή που αγάπησα πάρα πολύ. Κι όχι μόνο λόγω της γλυκιάς νοσταλγίας για την τόσο φρέσκια και όμορφη περίοδο των φοιτητικών χρόνων με τια φίλεις, την ξεγνοιασιά κι οσα αυτά συνεπαγονται, αλλά και για το ίδιο το πρόγραμμα σπουδών που παρακολούθησα. Ενδέχεται να παραξενέψει το γεγονός ότι έχω απαντήσει το "πολύ" στην πλειοψηφία των ερωτήσεων αλλά είναι όντως η ειλικρινής μου άποψη. Ήταν η πρώτη μου επιλογή και την είχα επιλέξει από τη δεύτερα λυκείου. Πέρασα δεύτερη στο τμήμα τη χρονιά που έδωσα Πανελλήνιες (ποτέ δεν έμαθα ποιος ήταν ο πρώτος). Σε επίπεδο πολιτισμικών γνώσεων παρείχε άπλετες, όχι μόνο για τις οικολίγες διαστρωματώσεις λειτουργίας στο ελληνικό και παγκόσμιο θέατρο, αλλά και για κινηματογράφο, καθώς επίσης κι άλλες τέχνες και πώς αυτές συνδυάζονται στη μήτρα του θεάτρου. Επιπλέον θεωρώ προετοίμαζε επαρκώς για τις παιδαγωγικές απαιτήσεις και το ποιοτικό θεατρικό παιχνίδι. Ως εκκολλητόμενος θεατρολόγος καταλάβαινε ο φοιτητής, θεωρώ, σφαιρικά το αντικείμενο, το σκοπό και τη φύση του επιστημονικού πεδίου που καλείται μελλοντικά να υπηρετήσει, σε όποιο μέτωπο κι αν βρεθεί να ασκεί το επάγγελμα αυτό. Δε θυμάμαι να έχω ιδιαίτερα αναμνήσεις μαθημάτων που να έκρινα περιττά ή που να μη μου άφησαν κάτι πραγματικά χρήσιμο ως παρακαταθήκη είτε σε επίπεδο θεωρίας, είτε στην πράξη. Εκτός αυτού, η πλειοψηφία των καθηγητών ήταν καταρτισμένοι πλήρως και πολύ βοηθητικοί στην επαφή τους, ενώ διεκπεραιώναν με ενδιαφέρον τόσο για το αντικείμενό τους, όσο και για τους φοιτητές τις παραδόσεις. Οι εξαιρέσεις στους παραπάνω κανόνες είναι ελάχιστες. Ευχαριστώ γι'αυτά τα 5,5 έτη. Με συγκίνηση χαιρετίζω την επερχόμενη ορκομωσία μου και η θέση που μένει στην καρδιά μου γι'αυτή τη σχολή θα παραμείνει ζεστή και γεμάτη ευγνωμοσύνη.
54	Τα μαθήματα κάλυπταν ένα μεγάλο γνωστικό εύρος για την καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου, ωστόσο θα ήθελα το πρόγραμμα να ήταν λίγο περισσότερο πρακτικό
55	-
56	Πήρα πολλά εφόδια για τα διαφορετικά πεδία του θεάτρου
57	Ο κύριος Πεφάνης και η κυρία Στεφανή είναι εξαιρετικοί καθηγητές που θα θυμάμαι και θα ακολουθώ. Επίσης, ο κύριος Νιαβής ήταν εξαιρετικός και πολύ βοηθητικός, όπως και το προσωπικό της βιβλιοθήκης του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών πριν και μετά την δημιουργία της καινούργιας βιβλιοθήκης. Θα

ΑΑ	Παρακαλούμε, καταθέστε τη δική σας άποψη για το Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.
	επιθυμούσα να υπήρχε περισσότερη υποστήριξη από ορισμένους καθηγητές και να ήταν πιο συνεργάσιμοι. Επίσης, θα ήταν θεμιτό να υπήρχαν περισσότερα μαθήματα για την θεατρική πράξη και να ερχόμασταν περισσότερο σε επαφή με επαγγελματίες καλλιτέχνες ή θεατρολόγους ώστε να μπορούσαμε να ενσωματωθούμε πιο εύκολα επαγγελματικά. Προσωπικά ήμουν τυχερή καθώς στα πλαίσια μαθημάτων γνωρίσαμε την Κατερίνα Ευαγγελάτου, τον Δημήτρη Δημητριάδη και άλλους σημαντικούς επαγγελματίες του χώρου.
58	Θα ήθελα να διευκρινίσω ότι απαντώ για το πρόγραμμα σπουδών που αφορά πολλά χρόνια πριν καθώς καθυστέρησα πολύ να φτάσω στο πτυχίο. Παρατηρώ όμως πως ο τρόπος που λειτουργεί πια το Τμήμα, παρόλο που δεν συμμετείχα ενεργά αλλά είναι υπόψιν μου, έχει βελτιωθεί εξαιρετικά σε σχέση με τη λειτουργία του είκοσι και πλέον χρόνια πριν και είμαι πολύ περήφανη γι' αυτό.
59	Δυνατά σημεία του τμήματος: 1. Το τμήμα διαθέτει έναν πολύ υποστηρικτικό και βοηθητικό για τους φοιτητές γραμματέα, τον κύριο Νιαβή. 2. Τα 4 μαθήματα της θεατρικής αγωγής και πράξης καλλιεργούν την δημιουργικότητα και την ομαδικότητα των φοιτητών. Κατά τη διάρκεια ενός προγράμματος σπουδών με εξαιρετικά θεωρητικό περιεχόμενο, το οποίο όμως αφορά μια τόσο δημιουργική τέχνη, είναι σημαντικό οι φοιτητές να γίνονται παραγωγικοί μέσω της ενασχόλησης με τη διαδικασία της παράστασης. 3. Το μάθημα θεατρολόγος – εμψυχωτής είναι από τα πιο χρήσιμα και εποικοδομητικά μαθήματα του προγράμματος. Φέρνει τους φοιτητές σε επαφή με το αντικείμενό τους και τους δίνει μια εξαιρετικά καθαρή εικόνα για το πως λειτουργεί ο θεατροπαιδαγωγός μέσα στην τάξη. Τι θα άλλαξα: 1. Καλύτερη και ευρύτερη ενημέρωση για τα προγράμματα και τις ευκαιρίες που παρέχονται στους φοιτητές: προγράμματα Εράσμων όχι μόνο σπουδών αλλά και πρακτικής σε θέατρα του εξωτερικού, περισσότερη καθοδήγηση στην πρακτική και πιο ενεργός ρόλος του καθηγητή – επόπτη [πρακτική άσκηση σε θέατρα όχι μόνο ως ταξιθέτης/τρια, πώληση εισιτηρίων και προγραμμάτων]. Καθοδήγηση ώστε ο φοιτητής να ολοκληρώσει μια πρακτική δημιουργικού χαρακτήρα [βοηθός σκηνοθέτη, ενδυματολόγου, σκηνικών, σχεδιασμό προγραμμάτων]. Αν το θέατρο δεν προσφέρει δημιουργικές επιλογές στον πρακτικό χώρο τότε παρέμβαση του καθηγητή - επόπτη. 2. [Αυτή η συμβουλή αφορά ολόκληρο το σύστημα τυπικής μάθησης στο οποίο ανήκει και το τμήμα μας] Όσο το δυνατόν περισσότερη χρήση εργαλείων και μεθόδων μη τυπικής μάθησης. Όχι περιορισμό σε βιβλία, παρουσιάσεις PowerPoint και γραπτές εργασίες. Αναζητήστε νέα εργαλεία και παιχνίδια μάθησης. Μην τα φοβάστε, είναι εξίσου εκπαιδευτικά.
60	Ευτυχώς είναι ένα πρόγραμμα που κάθε κάποια χρόνια αλλάζει. Κάποια μαθήματα δεν χρειάζονται θεωρώ αλλά τα περισσότερα είχαν ενδιαφέρον

